

Nijmegen

Ruimte voor makers

Creatieve en culturele broedplaatsen in Nijmegen
2025-2035

Inhoudsopgave

1. Inleiding: Nijmegen een aantrekkelijke stad	3
2. Samenvatting	6
3. Proces broedplaatsenbeleid	8
4. Definities: waar richten we ons broedplaatsenbeleid op?	10
5. Wat willen we bereiken?	12
5.1 Meer passende ruimte voor actieve creatieve makers	12
5.2 Stimuleren Creatieve en Culturele broedplaatsen	13
5.3 Creatieve en Culturele broedplaatsen in gebiedsontwikkelingen	15
6. Financiën	18
 Bijlages	
Bijlage 1: Wat gaan we daarvoor doen? Doorkijk naar de uitvoering	20
Bijlage 2: Overzicht ruimte voor creatieve makers 2024	23
Bijlage 3: Definitie actieve creatieve makers	25
Bijlage 4: Opgehaald, we vroegen het de creatieve makers in Nijmegen	26
Bijlage 5: Rapportage enquête 2024	28

COLOFON

Fotografie: Mike Janssen, Emil Cobussen, Willem Melssen,
Sven Scholten, More or Less Design

Uitgave: November 2024

Inleiding:

Nijmegen

een

aantrekkelijke
stad

1.

Inleiding: Nijmegen een aantrekkelijke stad

Met dit broedplaatsenbeleid geven we invulling aan de in ons coalitieakkoord 2022-2026 benoemde ambitie ‘meer plekken voor makers’.

BROEDPLAATSEN LATEN NIJMEGEN BLOEIEN

Creatieve en culturele broedplaatsen bieden in de eerste plaats geschikte werkruimten voor de creatieve sector. Ze vormen een randvoorwaarde om cultureel talent voor de stad aan te trekken en te behouden en daarmee de culturele en creatieve keten doorlopend te voeden. Broedplaatsen helpen daarnaast om de aantrekkingskracht van Nijmegen te versterken. Naast bijvoorbeeld veel groen en – uiteraard – voldoende ruimte om te wonen, zijn succesfactoren van een aantrekkelijke stad vooral de menselijke schaal, voldoende ontmoetingsplekken, verrassende elementen en ook in zekere zin het ongeplande. Dit zijn bij uitstek waarden die we herkennen in creatieve en culturele broedplaatsen. Broedplaatsen voor en door creatieve makers bieden ruimte voor verwondering en ontmoeting en leveren zo een positieve bijdrage aan het leefklimaat in Nijmegen.

Met onze *Cultuurvisie Groei*. (2019) zetten we in op groei binnen de Nijmeegse culturele sector door te focussen op innovatie en kwaliteit. Dit broedplaatsenbeleid sluit daarop aan door (fysieke) ruimte te bieden voor creativiteit en betere uitwisseling en interactie tussen makers te stimuleren. De afgelopen jaren hebben we gezien dat

creatieve plekken als de (voormalige) Honig en nu het NYMA terrein een duidelijke stempel drukken op de artistieke structuren van onze stad. Deze plekken bevorderen samenwerking en experimenten, wat leidt tot nieuwe ideeën, artistieke uitingen en een diverser cultureel aanbod. Dit onderstrepen we nog eens in onze *Nachtvisie* (2024). Indirect dragen broedplaatsen ook bij aan het versterken van autonomie en zelfredzaamheid binnen de sector. Broedplaatsen worden vaak geïnitieerd en beheerd door de kunstenaars en creatieve makers zelf, wat eigenaarschap bevordert en zo de culturele sector in Nijmegen helpt te professionaliseren.

BROEDPLAATSEN DRAGEN BIJ AAN BREDE STEDELIJKE ONTWIKKELING

Vanuit onze Cultuurvisie maken we tevens verbinding tussen cultuur en andere domeinen, omdat we ervan overtuigd zijn dat de betekenis van cultuur in die andere domeinen van grote waarde is. Ook dat heeft een plaats gekregen in dit broedplaatsenbeleid.

Naast hun culturele en artistieke waarde zijn broedplaatsen ook in een bredere context van belang voor onze stedelijke ontwikkeling. Broedplaatsen dragen bij aan de unieke identiteit van wijken en bieden sociale knooppunten die bewoners en creatieve makers samenbrengen.

Ze scheppen daarmee ruimte voor publieke programma's en evenementen, waardoor een gevoel van verbondenheid en gedeelde ervaring ontstaat. Tijdelijke culturele en kunstzinnige initiatieven helpen bovendien bij het tegengaan van leegstand. De aanwezigheid van broedplaatsen kan ontwikkelgebieden nieuw leven inblazen, wat bijvoorbeeld ook kan leiden tot een stijging van vastgoedwaarden en extra investeringen die stedelijke vernieuwing bevorderen. In broedplaatsen komen vaak verschillende functies onder één dak samen. Door gemengd gebruik te stimuleren en creatieve ruimtes te integreren in bestaande stedelijke structuren, dragen broedplaatsen bij aan een duurzame en evenwichtige stad. Dit sluit naadloos aan op de ambitie uit onze huidige *Omgevingsvisie* (2020) om *met het oog op maatschappelijke en economische meerwaarde breed in te zetten op het mengen van functies*.

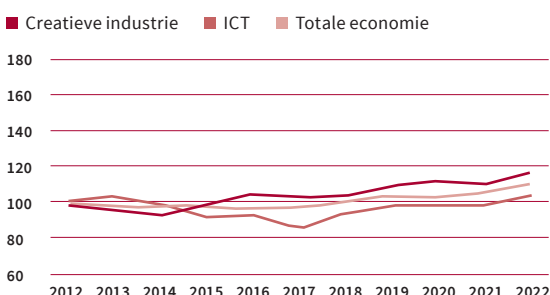
Ook haken we aan op onze *Economische visie* #Kans-voorNijmegen (2019). Daarin linken we broedplaatsen al

met ruimte voor creativiteit en economische veerkracht. Deze plekken bieden niet alleen ruimte aan creatieve makers en cultureel talent zelf, maar zijn ook van betekenis voor omliggende wijken en zelfs de stad als geheel. Dankzij broedplaatsen ontstaan nieuwe perspectieven, die voor Nijmegen kansen voor de toekomst bieden.

NIJMEGEN

Top-15 creatieve industrie steden: niet in de lijst. Top-15 ICT-steden nr. 11

Figuur Banengroei in de creatieve industrie, ICT en totale economie in Nijmegen, 2012-2022 (2012=100)

De samenwerkingsgerichte en experimentele omgeving binnen broedplaatsen stimuleert innovatie, wat leidt tot nieuwe bedrijvigheid, producten en diensten die bijdragen aan economische groei. Onderzoek toont aan dat de creatieve sector een belangrijke banenmotor is. In Nijmegen is de sector (en haar toegevoegde waarde) in de periode 2012 tot en met 2022 zelfs harder gegroeid dan de totale Nijmeegse economie gemiddeld.¹

BROEDPLAATSSEN VERDIENEN ONDERSTEUNING

Ruimte voor creatieve makers en broedplaatsen ontstaat niet vanzelf. Broedplaatsen associëren we vaak met de rafelranden van de stad, maar echte rafelranden zijn er steeds minder. De centrale opgave waar Nijmegen voor staat, is te groeien binnen de grenzen van de stad. Nijmegen heeft in 2050 een stedelijker karakter dan nu het geval is. Op basis van de laatste prognoses groeit Nijmegen tot en met 2030 sterk (met circa 12.000 woningen), tot 2040 is er sprake van een gematigde groei (5.000 tot 10.000 woningen) en stopt de groei na 2040. Het voorzieningenniveau in de stad moet gelijke pas houden met deze groei. Het is de uitdaging om Nijmegen net zo aantrekkelijk te houden om te wonen en te werken, mét goede voorzieningen.

De toenemende druk op de ruimte betekent dat het steeds lastiger wordt voor kunstenaars en creatieve makers om betaalbare ruimte te vinden. Een tekort aan geschikte werkruimtes kan leiden tot een vertrek van kunstenaars en creatieve makers, wat de culturele groei van Nijmegen kan belemmeren. En heeft impact op onze economische groei en de leefbaarheid in de stad. Met dit broedplaatsenbeleid willen we daarom voor de lange termijn voldoende ruimte voor creatieve makers realiseren. Ruimte die bovendien meegroeit met de ontwikkeling van de stad.

LEESWIJZER

In hoofdstuk 2 geven we een samenvatting van onze ambitie, doelstellingen en beoogde resultaten. In hoofdstuk 3 doen we verslag van het doorlopen proces om tot het broedplaatsenbeleid te komen. In hoofdstuk 4 leggen we uit welke definities we hanteren en hoe we als gemeente onze rol zien. In hoofdstuk 5 werken we uit hoe we onze doelstellingen vertalen naar resultaten. In hoofdstuk 6 tenslotte laten we zien welke middelen we hiervoor beschikbaar stellen en hoe we deze de komende jaren inzetten.

"De toenemende druk op de ruimte gaat nog te vaak ten koste van betaalbare ruimte voor kunstenaars en creatieve makers"

Als bijlagen zijn opgenomen: 1. Een doorkijk naar de uitvoering, waarin we onze beoogde resultaten verder verduidelijken. 2. Een overzicht van het aantal beschikbare ruimten voor autonoom kunstenaars en creatieve makers in 2024. 3. De indeling die we hanteren om onze doelgroep te definiëren. En 4. en 5. de opbrengsten van de gevoerde gesprekken, de debatavond en de uitgevoerde enquête.

¹ Landelijke monitor creatieve industrie 2023 (Media Perspectives) p.145, tabel B.12 'Aantal banen ... in de creatieve industrie en ICT in Nijmegen in 2022'.

Samenvatting

ONZE AMBITIE: MEER PLEKKEN VOOR MAKERS

Het totale aantal ateliers en werkruimten voor creatieve makers is de afgelopen jaren toegenomen. Echter, de toegevoegde ruimtes waren vooral gericht op toegepaste creatieve makers (de NYMA als voorbeeld). We hebben momenteel te weinig ruimten voor autonoom kunstenaars of experimentele (nacht)cultuur beschikbaar, laagdrempelig en betaalbaar. Een aanbod dat ook nog eens verder dreigt te verschromelen als we niks doen. Daar komt bij dat we een aantal tijdelijke atelierpanden op den duur gaan herontwikkelen voor een ander doel en dat de algehele verdichting van de stad er toe leidt dat er steeds minder alternatieven voor handen zijn.

We willen daarom meer ateliers en broedplaatsen, die voor langere tijd gebruikt kunnen worden. We stimuleren eigen initiatief bij de vorming van broedplaatsen en nemen ateliers en broedplaatsen mee bij de inrichting van nieuwe wijken.

ONZE DOELSTELLINGEN

Om deze ambitie te verwezenlijken, zetten we in op drie doelstellingen, die we eerder in onze startnotitie hebben toegelicht:

1. We willen *meer passende ruimte voor actieve creatieve makers*. Dit versterkt en vernieuwt ons culturele en creatieve klimaat en draagt bij aan prettige buurten en nieuwe werkgelegenheid. De groei van de stad vraagt ook om een groei van de voorzieningen, die laagdrempelig en betaalbaar moeten blijven, met meer zekerheid over de continuïteit van de plek.
2. Door broedplaatsen te stimuleren willen we een *betere uitwisseling en interactie tussen individuele creatieve makers* bevorderen. Wij denken dat dit profilering van kunstenaars en creatieve makers kan verbeteren, vernieuwende initiatieven mogelijk maakt en zo ook economische of maatschappelijke meerwaarde oplevert.
3. En we willen broedplaatsen *een vast element in gebiedsontwikkeling* laten zijn, bijvoorbeeld vanuit een meer economisch of sociaal perspectief, of placemaking. Met deze veelzijdige insteek dragen we bij aan levendige en gemengde wijken, ruimte voor ontmoeting en het versterken van onze sociale basis.

ONZE BEOOGDE RESULTATEN

In bijlage 1 geven we een doorkijk naar de uitvoering van het broedplaatsenbeleid. Begin 2025 stelt het college de definitieve uitvoeringsagenda vast. Samengevat zijn dit de voornaamste resultaten waar we ons op richten:

Meer passende ruimte voor actieve creatieve makers

- Voor autonoom kunstenaars vergroten en bestendigen we het aanbod aan ateliers en verbeteren we het gebruik. We willen minimaal 200 kunstenaars kunnen huisvesten. We werken hierbij samen met Atelierbeheerorganisatie SLAK.
- We investeren hiertoe in de periode 2025-2027 onder meer in 2 projecten met nieuw atelieraanbod: Villa Nova en de Streekweg. Zo verwachten we tussen de 25 en 35 permanente atelierruimten toe te kunnen voegen, zodat onze ijzeren voorraad op pijl blijft.
- Met SLAK hernieuwen we afspraken over toegang tot, door- en uitstroom in alle atelierpanden in hun beheer in Nijmegen. We hebben daarbij blijvend aandacht voor met name startende kunstenaars.

Stimuleren Creatieve en Culturele broedplaatsen

- We ondersteunen initiatieven om nieuwe broedplaatsen te creëren, bijvoorbeeld door middel van een subsidie-regeling en het bij elkaar brengen van vraag en aanbod. We streven er naar in de periode 2025-2027 minimaal 3 nieuwe broedplaatsinitiatieven tot realisatie te laten komen.
- Via de omgevingstafel (procedure omgevingswet) geven we initiatiefnemers snel uitsluitsel over de haalbaarheid van hun plannen. De leidende principes van Tijdelijk Anders Gebruik (TAG) passen we waar mogelijk toe.
- In iedere broedplaats verwachten we dat een vastgesteld deel van de beschikbare ruimte voor autonome kunstenaars of jonge creatieve makers beschikbaar komt. De overige functies bepalen initiatiefnemers zelf, op basis van een gezonde functiemix en het eigen bedrijfsplan.

Creatieve en Culturele broedplaatsen in gebiedsontwikkelingen

- We geven broedplaatsen een plek in onze omgevingsvisie en nemen het onderwerp in de verschillende gebiedsuitwerkingen op. We betrekken actief creatieve ondernemers en culturele partijen uit de stad om mee te denken bij conceptontwikkeling en invulling.
- We sluiten aan bij de placemaking strategieën van Winkelsteeg en het Stationsdistrict en hanteren zo veel mogelijk de randvoorwaarden en kaders van Tijdelijk Anders Gebruik (TAG). Daarbij houden we altijd oog voor de looptijd en een mogelijke permanente inbedding in een later stadium van de gebiedsontwikkeling.
- In gebiedsontwikkelingen (groter dan 1.000 woningen) nemen we in het programma een metrage aan atelier- en broedplaatsen op. We hanteren hiervoor een referentienorm, uitgedrukt in vierkante meters. Voorlopig gaan we uit van 100 m² per 1.000 woningen.

De startnotitie is in april 2024 met de raad besproken.² Er komt veel samen binnen het onderwerp. Zo is er aandacht gevraagd voor doelgroepen en doorstroom, locaties en spreiding, betaalbaarheid en de inbedding in ruimtelijke planontwikkelingen, maar bijvoorbeeld ook voor domein overstijgende samenwerkingen. We hebben de uitwerking daarom breed ingestoken. Veel van de besproken punten hebben een plek gekregen in dit broedplaatsenbeleid.

Na het vaststellen van de startnotitie, voerden we in het voorjaar van 2024 gesprekken met verschillende creatieve makers en gebruikers van broedplaatsen en ateliers in Nijmegen. Onder meer vertegenwoordigers van De Basis, het Festivalhuis, de Stadsnomaden, Hubert en atelier-beheerorganisatie SLAK, maar ook verschillende individuele kunstenaars. In mei hebben we samen met het architectuurcentrum Nijmegen (ACN) een debatavond ‘broedplaatsen maken de stad’ georganiseerd.

Na de zomer hebben we tenslotte een brede online enquête uitgezet onder kunstenaars en creatieve makers in Nijmegen. We stelden vragen over de behoeften aan werkruimte en hun beeld bij broedplaatsen. 140 kunstenaars hebben de vragen over de behoefte aan werkruimte ingevuld en 178 kunstenaars en andere personen werkzaam

in de culturele en creatieve sector hebben de vragen over de broedplaatsen ingevuld.

Ondertussen hebben we met deskresearch onderzocht hoe andere gemeenten ruimte voor creatieve makers en broedplaatsen faciliteren. Enkele gemeenten hebben we vervolgens op concrete onderdelen bevraagd. Ook hebben we recent onderzoek benut.

OVERZICHT HUIDIGE LOCATIES

We hebben bestaande panden voor autonome kunstenaars en creatieve makers in Nijmegen, inclusief de reeds beoogde ontwikkelingen in beeld gebracht. In bijlage 2 staat een uitgebreid overzicht van alle locaties.

² Startnotitie Cultureel broedplaatsenbeleid, brief aan de raad 5 maart 2024 (kenmerk E24.000991).

Er is in Nijmegen sprake van een divers aanbod, in soorten ruimten en tevens in prijscategorieën. Gemeentelijk vastgoed benutten we voornamelijk voor het huisvesten van autonoom kunstenaars, veelal met atelierbeheerder SLAK als intermediair. Een ander deel is in handen van marktpartijen en bedient vaak het wat hogere segment van (toegepaste) creatieve makers, start-ups en kleine ondernemingen. Kleine broedplaatsen als het festivalhuis en Papengas bedienen specifieke doelgroepen. De Basis is als popmuziekbroedplaats uniek, niet alleen voor Nijmegen, maar zelfs landelijk.

"Er is in Nijmegen sprake van een divers aanbod, in soorten ruimten en tevens in prijscategorieën"

OPBRENGST PARTICIPATIE

Ondanks een schijnbaar brede aanbod van locaties met verschillende (prijs)categorieën, hebben de gesprekken met het veld ons gesterkt in de overtuiging dat er te weinig echt betaalbare locaties zijn in Nijmegen. Bovendien is op te veel plekken onduidelijkheid over de continuïteit. Juist voor autonome kunstenaars weegt betaalbaarheid zwaar, omdat hun werk relatief beperkt verdienvermogen heeft. Verder kwamen tijdens gesprekken en bij het ACN debat thema's aan de orde als eigenaarschap, verbindingen tussen verschillende gemeentelijke beleidsdomeinen en de regie die kunstenaars en creatieve makers zelf kunnen voeren bij het in gebruik nemen van nieuwe locaties. De reacties op de enquête gaven ons meer inzicht in de vraag naar ruimte in Nijmegen, het draagvlak voor nieuwe atelierpanden buiten het centrum en de bereidheid van kunstenaars en creatieve makers om zelf ruimte te organiseren.³

³ Een beschrijving van de voornaamste in de gesprekken genoemde punten en de volledige rapportage van de enquête zijn opgenomen als bijlagen 4) en 5).

Definities:

waar *riechten*
we ons
broedplaatsen-
beleid op?

4.

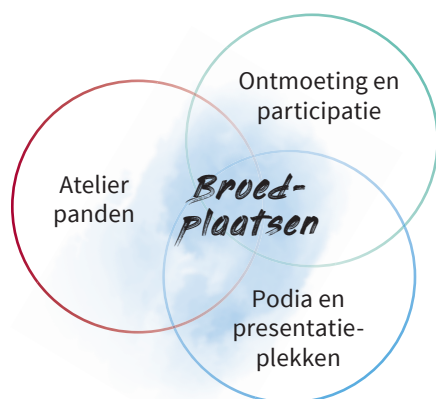
Waar richten we ons broedplaatsenbeleid op?

Om duidelijk te maken waar we ons met dit broedplaatsenbeleid op richten, hanteren we de volgende definities:

DEFINITIE CREATIEVE EN CULTURELE BROEDPLAATSEN

Er bestaat geen algemeen geldende definitie van een broedplaats. Wel zijn er bepaalde eigenschappen die vaker aan broedplaatsen worden toegeschreven, zoals samenwerking, creativiteit, innovatie, vrijheid en ruimte voor toeval.⁴

Broedplaatsen bieden een clustering van activiteiten. Naast het experimenteren en creëren zijn ook het ontmoeten en presenteren een essentieel onderdeel. Juist waar deze aspecten samenkomen ontstaat vernieuwing. Dag en nacht kunnen in elkaar overlopen en elkaar versterken. Co-creatie en een bottom-up karakter, samen met het gevoel van saamhorigheid en gemeenschap zijn daarnaast duidelijke randvoorwaarden.

Wij vinden daarom dat in broedplaatsen die wij willen ondersteunen de volgende kenmerken aanwezig moeten zijn:

✓ Een betaalbare locatie

Locaties kunnen tijdelijk of permanent zijn. Betaalbaarheid staat voorop, maar basale zaken als veiligheid en comfortabel gebruik moeten wel gegarandeerd zijn.

✓ Met een open karakter

De plek is in feite publieke ruimte, toegankelijk en sociaal veilig en faciliteert ontmoeting en participatie met de (directe) omgeving en de stad

✓ Waar een gemeenschap van creatieve makers

Er is sprake van een veelal gelijkwaardige en bottom-up gestuurde samenwerking tussen meerdere partijen en een mix van functies, idealiter gericht op creëren, presenteren en participeren

✓ Zorgt voor experiment, kruisbestuiving en co-creatie

Programmatische samenhang van activiteiten heeft een duidelijke toegevoegde waarde

✓ Zodat we bijdragen aan een innovatief en aantrekkelijk werk- en woonklimaat

Broedplaatsen dienen niet één beleidsdoel, maar een heel scala. Naast het versterken van ons kunst- en cultuurklimaat dragen ze bijvoorbeeld ook bij aan een stevige sociale basis, onze stedelijke en economische ontwikkeling en city marketing

DEFINITIE DOELGROEP: ACTIEVE CREATIEVE MAKERS

Voor alle drie de doelstellingen geldt dat we ruimte willen bieden aan actieve creatieve makers. Dit is een breed begrip, waar we autonome (beeldend) kunstenaars, theatermakers, DJ's en muzikanten, ambachtelijke makers, ontwerpers en creatieve (technische) dienstverleners onder kunnen scharen. We hebben echter niet de mogelijkheden om alle creatieve makers op dezelfde manier te faciliteren, noch is er noodzaak toe. Voor de gemeentelijke ondersteuning maken we daarom onderscheid tussen een directe en een meer indirecte rol.

We zien dat vooral autonome kunstenaars die vanuit inhoudelijke waarden werken (niet zozeer marktgedreven) moeite hebben om via de reguliere markt een atelier of werkruimte te betrekken. Zij vormen daarom de kern van onze doelgroep, waarvoor we via atelierbeheerorganisatie SLAK huisvesting ter beschikking stellen.⁵ We kiezen er voor om daarbij de nadruk te leggen op startende kunstenaars. We hechten belang aan aanwas van onderop. We willen jonge kunstenaars een kans geven in Nijmegen een praktijk op te bouwen, om zo ons culturele klimaat blijvend te vernieuwen.

Ruimte voor doorstromers, (toegepaste) creatieve makers en nachtcultuur gaan we meer indirect faciliteren, voornamelijk in de context van broedplaatsen, waarbij we meer vragen van eigen initiatief.

⁴ Onderzoek stichting Roemte, benoemd in Boekman Extra 44, februari 2024.

⁵ Voor de definitie hanteren we de Standaard Bedrijfs Indeling van economische activiteiten (SBI), zie bijlage 3).

Wat willen we bereiken?

5.

5.1 Meer passende ruimte voor actieve creatieve makers

We vernieuwen onze doelstelling om **meer passende ruimte voor actieve creatieve makers** te hebben en te houden. Dit versterkt en vernieuwt ons culturele en creatieve klimaat en draagt bij aan prettige buurten en nieuwe werkgelegenheid. Dit betekent voortzetting van ons atelierbeleid. We leggen daarbij de nadruk op betaalbare ruimte voor startende en – in mindere mate – gevestigde autonoom kunstenaars die voldoen aan duidelijke criteria. We pakken een actieve rol in het beschikbaar stellen van ruimte, maar bevorderen ook doorstroom.

WE HOUDEN ONZE ATELIERVOORRAAD OP PEIL

Gezien het huidige aantal ateliers, de wachtlijst die Atelierbeheerder SLAK momenteel heeft en de uitkomsten van onze enquête, zien wij dat onze zogenaamde ijzeren voorraad de komende jaren ruimte moet bieden aan minimaal 200 kunstenaars. We spannen ons in om deze

ruimte te hebben en vervolgens ook te houden. Hierbij streven we naar een 50/50 verhouding tussen permanente en tijdelijke locaties.

Omdat de markt maar beperkt in dit soort ruimten voorziet, investeren wij in onze ateliervoorraad. We creëren de komende jaren nieuwe permanente locaties, die aan de benodigde standaarden voldoen. Verduurzaming van bestaande permanente atelierpanden in gemeentelijk eigendom verloopt via onze reguliere verduurzamingsagenda vastgoed.

Daarnaast blijft het benutten van tijdelijke locaties (leegstandsbeheer) passend omdat het huisvesting biedt die relatief betaalbaar is. Het betekent vaak wel dat deze locaties op den duur herontwikkeld worden, waardoor we tijdig moeten anticiperen. Het op peil houden van de ateliervoorraad is daarmee een doorlopend proces. Zo kijken we bijvoorbeeld met enige regelmaat of we leegkomende schoolgebouwen voor dit doel in kunnen zetten.

WE NEMEN SCHAALGROOTTE EN FLEXIBILITEIT ALS UITGANGSPUNTEN

Wij kiezen ervoor om onze direct faciliterende rol te richten op het collectief. In gemeentelijk vastgoed dat we voor

dit doel beschikbaar stellen willen we steeds zo veel mogelijk kunstenaars en creatieve makers kunnen huisvesten. We doen dit omdat enige omvang een randvoorwaarde is om het beheer, het onderhoud en de exploitatie van de panden betaalbaar te houden.

Gemiddeld betekent dit dat een schaal van 10 of meer ateliers per pand nodig is.

Voor het beheer van de ateliers in gemeentelijk eigendom blijft Atelierbeheerder SLAK onze preferente partner. SLAK is als organisatie goed geworteld binnen de Nijmeegse creatieve sector en is onze intermediair tussen het vastgoed en kunstenaars. SLAK hanteert toewijzingsbeleid dat aansluit op onze gemeentelijke visie. Dit vormt de basis van onze onderbouwing om gemeentelijke panden via SLAK voor dit doel in gebruik te nemen, wat we steeds openbaar kenbaar maken.⁶

"Voor het beheer van de ateliers in gemeentelijk eigendom blijft Atelierbeheerder SLAK onze preferente partner"

Locaties die we als gemeente nieuw creëren moeten flexibel zijn. Niet alleen zo generiek mogelijk van vorm, maar ook relatief eenvoudig aan te passen als toekomstige inzichten dat vragen. Dit kan betekenen dat we als gemeente niet in specifieke ruimten voorzien, bijvoorbeeld oefenruimtes voor bandjes. De behoefte aan deze plekken is er echter wel. Het realiseren ervan past binnen het stimuleren van broedplaatsen, zie 5.2.

WE STUREN OP GEBRUIK EN DOORSTROMING

We willen de kans op werkruimte voor iedere kunstenaar of creatieve maker die voldoet aan de voorwaarden verbeteren, zodat zij in staat zijn zich verder te ontwikkelen. Met name starters hebben momenteel echter te weinig zicht op een plek. Dit vraagt onder andere betere doorstroming en mogelijk zelfs uitstroom. Ook vraagt het zo

optimaal mogelijk benutten van de beschikbare ruimten, alle dagen in de (werk)week. Niet alle kunstenaars zijn in staat om de ruimte die ze huren fulltime te benutten, simpelweg omdat ze een aanvullende baan hebben. Dit blijkt ook uit de resultaten van de enquête, waarin circa 30% van de respondenten aangaf minstens 32 uur per week gebruik van de gehuurde werkruimte te maken, maar de rest minder. In de bestaande voorraad zit daarmee lucht om meer kunstenaars en creatieve makers een plek te bieden, door ruimten te delen. Een trend die we ook in andere steden zien.

5.2 Stimuleren Creatieve en Culturele broedplaatsen

Waar ateliers een naam hebben veelal gesloten van karakter te zijn, zien we broedplaatsen juist meer als publieke ruimte. Door broedplaatsen te stimuleren willen we **betera uitwisseling en interactie tussen makers bevorderen** en daarmee artistieke, economische of

⁶ In het kader van het Didam arrest zijn we verplicht (voornemen tot) verkoop, verhuur of ingebruikgeving van vastgoed of grond openbaar kenbaar te maken.

maatschappelijke meerwaarde voor de stad creëren. Onze rol richt zich hierbij op faciliteren en mogelijk maken.

WE BIEDEN GERICHTE ONDERSTEUNING

We streven naar zo veel mogelijk zelfvoorzienendheid van nieuwe initiatieven en richten onze ondersteuning daar op in. Ontwikkeling en exploitatie van vastgoed is niet gemakkelijk. De NYMA Makersplaats als voorbeeld heeft – naast een succesvolle aanpak – ook laten zien dat er erg veel geleverd wordt van de vindrijkheid en het doorzettingsvermogen van de initiatiefnemers.

De ontwikkeling heeft jaren gekost en er is vanuit veel verschillende expertises meegedacht en ondersteund. We zien dezelfde opgaves bijvoorbeeld ook terug bij de stadsnomaden aan de Streekweg of de verbouwing van het voormalige botenhuis van Phocas op het Maas-Waal kanaal, waar door een stichting ateliers voor beeldend kunstenaars gerealiseerd zijn.

Afhankelijk van het (langetermijn) perspectief van het initiatief, de bijdrage aan onze doelstellingen en het gepresenteerde bedrijfsplan willen we bijdragen aan nieuwe initiatieven voor broedplaatsen. We gaan als gemeente niet direct alle benodigde expertise leveren, maar kunnen bijvoorbeeld wel de juiste verbindingen leggen en mogelijk ook organisaties als de Cultuur Academy of andere externen een rol als ondersteuner geven in deze processen. Daarbij denken we bijvoorbeeld aan advies op juridisch, financieel of bouwkundig vlak. Onze ondersteuning is daarbij gericht op de voorkant en de opstart.

WE WILLEN EIGEN INITIATIEF STIMULEREN

Eigen verantwoordelijkheid voor de vormgeving en invulling van een broedplaats stimuleert het gevoel van eigenaarschap. Betrokkenheid van de gebruikers neemt toe en helpt bij de ontwikkeling van een gemeenschap. Voor goed functionerende broedplaatsen is dit essentieel. Uit onze gesprekken en de enquête blijkt bovendien dat er veel belangstelling is voor het zelf organiseren van een broedplaats (bijna 80% van de respondenten is geïnteresseerd in het zelf creëren van een eigen werkruimte; ruim 60% is geïnteresseerd in het in groepsverband zelf realiseren van werkruimten).

“Eigen verantwoordelijkheid voor de vormgeving en invulling van een broedplaats stimuleert het gevoel van eigenaarschap”

We geven daarom ruimte en vertrouwen aan initiatiefnemers om het broedplaatsconcept zelf breed in te vullen. Het kan bijvoorbeeld gaan om een groep kunstenaars die met elkaar een bedrijfsgebouw verbouwen tot ateliers met een gezamenlijke project- en expositieruimte, of om een samenvoeging van een repetitie- en uitvoeringsruimte en (meer commerciële) creatieve bedrijvigheid, ambachtslieden en een ‘third place’.⁷ Misschien wel een hippe club annex café, met experimenteerterruimte voor jonge DJ’s en nachtprogrammeurs. Gebruik overdag en gebruik in de nacht kunnen naast elkaar een plek krijgen en in elkaar overlopen. Ook een bedrijf in hout- of metaalbewerking kan voor een broedplaats een waardevolle toevoeging zijn, zeker als meerdere gebruikers de specifieke voorzieningen (bijvoorbeeld machines) kunnen delen. Aan onze (financiële) ondersteuning koppelen we wel een aantal randvoorwaarden. Zo vragen we dat een bepaald deel van de ruimte – met een minimum aantal verhuurbare eenheden – voor een vastgestelde periode bestemd en betaalbaar moet zijn voor autonome kunstenaars. Daaromheen zijn initiatiefnemers vrij om andere partijen toe te voegen, zolang voldaan wordt aan geldende (ruimtelijke) wet- en regelgeving zoals het omgevingsplan.

⁷ De term ‘third place’ is geïntroduceerd door de Amerikaanse stadssocioloog Ray Oldenburg in zijn boek *The Great Good Place* (1989), doelt op plekken die gezien worden als “ankers” van het gemeenschapsleven en die een brede, creatieve interactie faciliteren en bevorderen.

De invulling kan op basis van een bepaald concept of vanuit een verdienmodel vormgegeven worden. We houden er rekening mee dat nieuwe initiatieven ontwikkeltijd nodig hebben, tijd om tot wasdom te komen. Er zal niet vanaf dag 1 een uitdagende en strak georganiseerde broedplaats staan, maar deze groeit eerder organisch en ontwikkelt zich soms ook anders dan eerder gepland.

We verwachten door eigen initiatief te stimuleren ook meer variatie in het aanbod van werkruimtes, podia, nachtcultuurlocaties en creatieve plekken in de stad. Doordat SLAK zich vanuit haar bedrijfsvoering veelal op grotere atelierpanden voor autonome kunstenaars richt, ontstaat er bovendien behoefte aan andere beheervormen voor en door kleine initiatieven.

ALLE LOCATIES ZIJN BESPREEKBAAR

We denken graag mee om nieuwe locaties als broedplaats in gebruik te kunnen nemen. We onderzoeken of we door middel van een openbaar proces de gelegenheid bieden om in een gemeentelijk pand een broedplaats te creëren, maar initiatieven in vastgoed van derden kunnen even goed. Of een pand in eigendom is van de initiatiefnemer of gehuurd wordt is niet bepalend, zolang het maar (voor een bepaalde periode) bij kan dragen aan onze doelstellingen.

Kansen voor broedplaatsen

Via de omgevingstafel (het vooroverleg i.h.k.v. de reguliere omgevingsplanprocedure) toetsen we snel en laagdrempelig of een locatie kansrijk is voor het doel. Als er aanpassingen nodig zijn, bijvoorbeeld een wijziging van het omgevingsplan, bespreken we de mogelijkheden met de initiatiefnemer. Het blijft aan de initiatiefnemer om een haalbaar bedrijfsplan te presenteren.

WE BLIJVEN DOORLOPEND IN GESPREK

Juist het ondersteunen van initiatieven uit het veld vraagt een continu gesprek. Waar geëxperimenteerd wordt, ontstaan nieuwe inzichten. Sommige initiatieven mislukken, maar daar willen we juist van leren. Met enige regelmaat zoeken we daarom initiatiefnemers en gebruikers op en wisselen we ervaringen uit.

Ook in het beter bij elkaar brengen van vraag en aanbod zien we als gemeente een mogelijke rol. We bekijken of we dit binnen onze eigen organisatie vorm geven, of dat het logischer is om een externe partij te vragen.

5.3 Creatieve en Culturele broedplaatsen in gebiedsontwikkelingen

Gebiedsontwikkelingen bieden kansen om de beschikbare ruimte voor kunstenaars en creatieve makers uit te breiden, met zowel tijdelijke als permanente plekken. Zo groeit het aanbod van huisvesting voor actieve creatieve makers mee met de groei van de stad. Broedplaatsen dragen bovendien bij aan levendige en gemengde wijken, bieden ruimte voor ontmoeting en helpen zo tevens onze sociale basis te versterken. We willen daarom **broedplaatsen een vast element in gebiedsontwikkeling** laten zijn. We zien onze rol hierbij in het beschikbaar stellen van ruimte voor tijdelijke initiatieven en het scheppen van de juiste randvoorwaarden voor permanente inbedding.

GEBIEDSONTWIKKELINGEN BIEDEN VEEL (TIJDELIJKE) KANSSEN VOOR BROEDPLAATSEN

Bij grote strategische gebiedsontwikkelingen zoals Winkelsteeg en het Stationsgebied zetten we actief in op placemaking als instrument om in de tijdelijkheid al activatie en zichtbaarheid van het gebied te krijgen.

DE ACHT PRINCIPES VAN TAG

- 1 → Tijdelijke initiatieven vanuit de stad mogelijk maken voor maximaal 10 jaar door flexibel om te gaan met tijd, functies, regelgeving en ruimte. Eindmoment wordt duidelijk afgesproken, regelmatig gecommuniceerd en gehandhaafd.
- 2 → Kansen bieden aan de stad (jonge ondernemers en nieuwe concepten) en creatief ondernemerschap naar de stad halen; dat is ook aantrekkelijkheid voor investeerders c.q. afnemers van woningen en vastgoed in de stad. Initiatiefnemers zijn zelf verantwoordelijk voor eigen verdienmodel en inhoud van activiteiten.
- 3 → De leefbaarheid in wijken, gebieden en gebouwen versterken en verbeteren in algemene zin, maar ook tijdens transformatie van gebieden en gebouwen.
- 4 → De stad, de inwoners en de leefomgeving centraal laten staan; burgerparticipatie, co-creatie en betrokkenheid worden gestimuleerd. Dit kan bijvoorbeeld door het faciliteren van creatief ondernemerschap, duurzaamheidsinitiatieven, speelmogelijkheden en urban farming.
- 5 → (Onbekende) gebieden bekend en gewild maken; dit heeft positieve invloed op de uitstraling van het gebied (plek maken). Dat kan door goed ondernemerschap. Voorbeelden zijn tijdelijke horeca, kunstcentra, evenementen & andere publiektrekkers. Hierdoor ontstaat geleidelijke waarde creatie, maatschappelijke acceptatie en langere termijn betrokkenheid bij gebiedsontwikkelingen.
- 6 → Gebouwen en gebieden beschikbaar houden voor toekomstige ontwikkelingen, dit kan private en publieke overeenkomsten geregeld worden.
- 7 → Tijdelijke initiatieven als voorbeeld laten dienen voor andere initiatieven elders in de stad. Het gaat dus nooit alleen om het eigen belang, het maatschappelijk belang telt even zwaar.
- 8 → De veiligheid van de gebruikers, omwonenden en bezoekers van een TAG initiatief vooropstellen

Tijdelijk anders gebruik kan helpen bij het bepalen hoe een gebied ingevuld gaat worden en ondersteunt het transformeren van een plek of gebied. Zo stellen we bijvoorbeeld betaalbare ruimte of een goedkoop gebouw beschikbaar aan initiatieven die een positieve impuls aan het gebied kunnen geven, die kleur, geur en smaak toevoegen en die bijdragen aan de beoogde ontwikkeling.

Onze leidende principes voor tijdelijk anders gebruik (TAG, zie kader), ontwikkeld in de periode 2010-2012, vormen nog steeds een geschikt instrument. TAG vormt daarom de basis van onze placemaking kaders. De principes van TAG sluiten bovendien goed aan op de belangen van onze doelgroep, die vaak gedijt op plekken die niet zo aangeharkt zijn, plekken waar ruimte is op te experimenteren en waar regels tijdelijk aangepast zijn. We zijn verplicht om vrijkomende ruimte openbaar aan te bieden, maar kunnen vanuit de belangen van de gebiedsontwikkeling hiertoe wel een gerichte opdracht uitvragen, gericht op creatieve makers, en zo broedplaatsen stimuleren.

We houden daarbij oog voor de looptijd. Goede ideeën die met placemaking ontstaan proberen we een permanente plek in de gebiedsontwikkeling te geven. Dit vraagt flexibiliteit voor een deel van het programma binnen de gebiedsontwikkeling. Bijvoorbeeld door vierkante meters op te nemen die generiek en breed inzetbaar zijn, of door nog niet alle delen van de ontwikkeling een definitieve functie te geven en wat ruimte in een eerste periode ongedefinieerd te laten.

Uitgangspunt voor alle placemaking initiatieven is sowieso een duidelijk perspectief. Broedplaatsen vergen altijd investeringen. Idealiter worden deze ook terugverdiend, zodat er weer middelen beschikbaar zijn voor een volgend project. De maximale periode zoals die in de leidende principes van TAG beschreven wordt, is eigenlijk ook gelijk de minimale. Veelal zijn 8 tot 10 jaren nodig om een broedplaats op te bouwen, tot wasdom te laten komen, investeringen terug te verdienen en de initiatiefnemers ook de gelegenheid te bieden te reserveren voor het vervolg. Deze ruimte willen we hen geven.

BIJ STRATEGISCHE GEBIEDSONTWIKKELINGEN STELLEN WE NORMEN VOOR BROEDPLAATSEN

Voor (grote) gebiedsontwikkelingen is bijna nooit slechts één partij verantwoordelijk. Veelal gaat het om een samen-

werking tussen gemeente, markt, corporaties en andere. We ontwikkelen allemaal voor de gebruiker (inwoner). Daarmee zijn er binnen de ontwikkelingen gedeelde belangen, bijvoorbeeld het integraal meenemen van maatschappelijke voorzieningen in de planontwikkeling. We zetten in Nijmegen in op gemengde wijken met voorzieningen dicht bij de inwoner (wonen, werken en ontspannen zoveel mogelijk bij elkaar). Dit versterkt de leefbaarheid en maakt wijken naar de toekomst toe ook adaptiever. Bovendien vinden we het belangrijk dat er in alle stadsdelen plekken zijn waar mensen elkaar kunnen ontmoeten. Broedplaatsen dragen bij aan deze doelen.

"We zetten in Nijmegen in op gemengde wijken met voorzieningen dicht bij de inwoner"

Om de samenhang in onze opdrachtverlening te versterken, zien we daarom toegevoegde waarde in het bepalen van zogenaamde referentienormen. Deze normen kunnen we benutten in onze opdrachtverlening (tenders) bij met name onze strategische gebiedsontwikkelingen, maar

kunnen we ook gebruiken om het aantal ateliers mee te laten groeien met de groei van de stad.

Referentienormen geven aan hoeveel vierkante meter van een bepaalde categorie maatschappelijke voorzieningen op wijkniveau aanwezig zou moeten zijn, uitgaande van de opgave van het gebied en de vraag van haar (toekomstige) bewoners. Ze zijn daarmee een goed hulpinstrument om de voorzieningenbehoefte ruimtelijk uit te drukken en ondersteunen de afweging op functies aan de voorkant van de ontwikkeling. Daarnaast borgen we deze functies voor de langere termijn in onze gebiedsvisies, waarbij we ook onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om broedplaatsen in het omgevingsplan te regelen.

Om dit goed te laten werken is een koppeling met de gemeentelijke meerjarige investeringsagenda en de verschillende GREX'en een pré. Zo zijn we in staat binnen gebiedsontwikkelingen onzekerheden over een eventuele onrendabele top tijdig weg te nemen en kan ook de overgang van een tijdelijke broedplaats naar een meer permanente plek binnen het gebied daadwerkelijk slagen.

Uiteindelijk ontwikkelen we voor de stad en onze inwoners. We willen daarbij zo goed mogelijk aansluiten bij de wensen van broedplaatsgebruikers, of ze er nu werken, experimenteren, exposeren, ontmoeten of toevallig bij betrokken raken.

6.

Financiën

In ons coalitieakkoord hebben we ten behoeve van de uitvoering van het broedplaatsenbeleid € 1 miljoen ter beschikking gesteld. Dit budget willen we inzetten voor investeringen in atelierpanden annex broedplaatsen, binnen de komende twee jaar. In de stadsbegroting was voor Villa Nova al een krediet 'upgrading ateliers' opgenomen. Vanwege overlappende doelstellingen hebben we in de stadsbegroting 2025 beide kredieten samengevoegd. Daarnaast subsidiëren we SLAK voor het beheren van ateliers. We ontwikkelen een subsidieregeling om eigen initiatief bij de vorming van broedplaatsen te kunnen ondersteunen, door middel van een bijdrage in advies- en/of realisatiekosten. Ook willen we capaciteit beschikbaar stellen om voor dit doel vraag en aanbod van ruimte beter met elkaar te verbinden.

DOORLOPENDE FINANCIERING

Doelstelling	2025	2026	2027 en verder
Meer passende ruimte voor actieve kunstenaars	- Budgetsubsidie SLAK € 140.000	- Budgetsubsidie SLAK € 140.000	- Budgetsubsidie SLAK € 140.000 - Het toevoegen van nieuwe panden aan de portefeuille kan leiden tot hogere exploitatielasten en dus subsidiebehoefte SLAK. Als dit het geval is, verwerken we dit in de stadsbegroting. Bij gemeentelijke panden staan daar altijd huurinkomsten tegenover.
Stimuleren Creatieve en Culturele broedplaatsen	- Subsidieregeling broedplaatsen 2025 € 200.000	- Subsidieregeling broedplaatsen 2026 € 200.000	- Voortzetting subsidieregeling broedplaatsen in 2027 en verder vraagt om extra structurele middelen, op te nemen in de stadsbegroting van 2027.
	- Verbinden vraag en aanbod € 50.000	- Verbinden vraag en aanbod € 50.000	- Voorzetting vraag om extra structurele middelen, op te nemen in de stadsbegroting van 2027.
Totaal	€ 390.000	€ 390.000	€ 140.000

INVESTERINGEN

Doelstelling	2025-2027
Meer passende ruimte voor actieve kunstenaars	- Investeringsateliërpanden annex broedplaatsen, Villa Nova en Streekweg, periode 2025-2027 € 1.940.000 Krediet K000371 Het is nog niet zeker dat dit bestaande krediet voldoende ruimte biedt om de volledige investeringen Villa Nova en Streekweg te kunnen dekken. Indien dit niet het geval is vragen we mogelijk een uitbreiding van het krediet aan via de stadsbegroting.
Stimuleren Creatieve en Culturele broedplaatsen	- We monitoren doorlopend of er zich een mogelijkheid voordoet om bestaand gemeentelijk vastgoed als broedplaats in te zetten. Dit vergt mogelijk investeringen of een opstartsubsidie. Indien nodig nemen we middelen op in de stadsbegroting. € PM
Creatieve en Culturele broedplaatsen in gebiedsontwikkelingen	- We verkennen hoe we de financiering van broedplaatsen binnen gebiedsontwikkelingen het beste vorm kunnen geven. € PM

Bijlage 1: Wat gaan we daarvoor doen? Doorkijk naar uitvoering

Na vaststelling van het beleid door de gemeenteraad gaan we aan de slag met de uitvoering. Het college stelt begin 2025 een definitieve uitvoeringsagenda voor het broedplaatsenbeleid vast. Onderstaande beoogde resultaten geven een doorkijk naar deze uitvoering.

Meer passende ruimte voor actieve creatieve makers

- Voor autonome kunstenaars bieden we als gemeente geen directe huisvesting, maar stellen we panden beschikbaar via SLAK. Atelierbeheerorganisatie SLAK is onze preferente atelierbeheerder en hiertoe ondersteunen we hen met (meerjarige) subsidie vanuit de infrastructuur cultuur. Voor de prestatieafspraken stemmen we af met de gemeente Arnhem, waarvoor SLAK eenzelfde rol vervult.
- We laten het atelieraanbod voor autonome kunstenaars binnen een jaar groeien met 30% tot 130 verhuurbare eenheden. We willen deze verhuurbare eenheden zo benutten dat deze ruimte bieden aan minimaal 200 kunstenaars. Vanaf 2025 streven we ernaar om het aanbod doorlopend op dat niveau te houden (ijzeren voorraad).
- In het aanbod streven we naar een goede balans tussen tijdelijke en permanente ruimten (circa 50/50), zodat we naast betaalbaarheid ook doorstroom kunnen faciliteren en voldoende continuïteit kunnen garanderen. Daartoe investeren we in de periode 2025-2027 in 2 projecten met nieuw atelieraanbod: Villa Nova en de Streekweg. Beide projecten bevinden zich momenteel in het stadium van planvorming. In 2025 verlenen we opdrachten voor de uitvoering. Zo verwachten we tussen de 25 en 35 permanente atelierruimten toe te kunnen voegen, zodat onze ijzeren voorraad op peil blijft als het gebruik van andere atelierpanden, die tijdelijk, zijn eindigt.
- Ruimtes in deze panden kosten de kunstenaar tot € 70 per m2 NVO, exclusief energie- en servicekosten, maar liever minder (prijsspeel 2024). De huurprijs is mede afhankelijk van het bedrijfsplan dat SLAK per pand opstelt en dat verwerkt wordt in de totale bedrijfsvoering van SLAK voor Nijmegen.
- Voor de gemeentelijke panden die we voor dit doel inzetten maken we inzichtelijk wat er nodig is om te opteren voor een beleidshuur¹. Dat wil zeggen dat de huurprijs die wij als gemeente in rekening brengen lager kan liggen dan de kostprijs. Het programma moet het verschil tussen de kostprijs en de huurprijs wel dekken binnen haar begroting. Voornaamste reden is dat we fluctuaties in de portefeuille gemakkelijk willen kunnen doorvoeren, zodat we snel kunnen schakelen als we een pand toevoegen of afstoten, zonder dat de afspraken met SLAK over activiteiten, huisvestingslasten en subsidie grote aanpassing behoeven. Dit voornemen vraagt wel aanvullende besluitvorming door de Raad. Wij maken, na besluitvorming hierop, het financiële effect jaarlijks zichtbaar in onze stadsbegroting.
- Met SLAK hernieuwen we afspraken over toegang tot, door- en uitstroom in alle atelierpanden in hun beheer in Nijmegen. Deze ruimten zijn bestemd voor professionals, makers die beroepsmatig en zo veel mogelijk fulltime binnen de kunst- en cultuursector in Nijmegen werkzaam zijn. Zij staan ingeschreven bij de Kamer van Koophandel, zijn ondernemer voor de btw en vormen op basis van de zogenaamde SBI codes onze doelgroep.² We beoordelen niet op kwaliteit van het werk, maar sluiten aan op de door het CBS gehanteerde definitie voor kunstenaars- en overige creatieve beroepen.³
- We hebben blijvend aandacht voor met name startende kunstenaars. We spreken daarom met SLAK af om in de toewijzing onderscheid te maken tussen startend (tot 3 jaar van de opleiding) en gevestigd kunstenaars. Om hen te ondersteunen bij het verkennen en verdiepen van hun mogelijkheden, markeren

¹ Beleidshuur is een beleidsmatig vastgestelde huur volgens een bepaalde norm per type functie. Beleidshuur wordt gekoppeld aan een beleidsdoel. Dezelfde functies betalen dezelfde huur, ongeacht de locatie of het type vastgoed. Beleidshuren moeten door de raad worden vastgesteld, conform de Wet Markt en Overheid.

² We hanteren daartoe de Standaard Bedrijfs Indeling van economische activiteiten (SBI), zie bijlage 3.

³ CBS (2014), Monitor Kunstenaars en afgestudeerden aan creatieve opleidingen.

we een deel van de ateliervoorraad voor deze doelgroep. Na deze periode komt de ruimte beschikbaar voor nieuwe instroom. Mogelijk gaan we hiertoe werken met tariefdifferentiatie.

- We onderzoeken of we op den duur afscheid moeten nemen van een aantal kleine panden in onze portefeuille waar maar één atelier in gehuisvest is. Als het mogelijk is om opbrengsten uit verkoop te alloceren, zien we kansen om zo – door herinvestering in een pand van grotere omvang – onze ateliervoorraad verder te laten groeien. In het onderzoek kijken we daarom hoe we de middelen die daarmee vrijkomen weer voor onze doelstellingen van het broedplaatsenbeleid kunnen inzetten.

Stimuleren Creatieve en Culturele broedplaatsen

- We ondersteunen initiatieven om nieuwe broedplaatsen te creëren en blijven doorlopend in gesprek met het veld. We streven er naar om zo in de periode 2025-2027 minimaal 3 nieuwe broedplaatsinitiatieven tot realisatie te laten komen.
- Via de omgevingstafel (procedure omgevingswet) geven we initiatiefnemers snel uitsluitsel over de haalbaarheid van hun plannen. De leidende principes van Tijdelijk Anders Gebruik (TAG) passen we waar mogelijk toe.
- Parallel aan deze toets overleggen we met initiatiefnemers over de inhoud van hun plannen. Om initiatieven te kunnen ondersteunen stellen we een subsidieregeling vast. Op basis van cofinanciering ondersteunen we zowel voorbereiding (advieskosten) als realisatie (verbouwkosten, bijvoorbeeld indeling of verduurzaming), ook als het vastgoed van derden betreft. Het voor dit doel toevoegen van ruimte weegt daarbij zwaarder dan het bestendigen of verbouwen van bestaande plekken, tenzij we voor bestaande plekken de continuïteit substantieel kunnen verlengen.
In de voorbereidingsfase stellen we kennisvouchers beschikbaar, die door initiatiefnemers ingezet kunnen worden voor het inhuren van expertise op het gebied van (financiering van) structurele en betaalbare huisvesting. Bij investeringen maken we vóór toekenning afspraken over minimale looptijd, gecreëerd aantal vierkante meters en doelgroep.
- Bij de inhoudelijke beoordeling maken we onderscheid tussen onze doelgroep en secundaire functies. We verwachten dat in iedere broedplaats een vastgesteld deel van de beschikbare ruimte voor autonoom kunstenaars of jonge creatieve makers benut wordt. De secundaire functies bepaalt de initiatiefnemer zelf, op basis van een gezonde functiemix en het eigen bedrijfsplan.
- We onderzoeken hoe we de verbinding tussen vraag en aanbod van maatschappelijk vastgoed kunnen verbeteren. Bijvoorbeeld door een makelaarsfunctie, iemand die gemakkelijk kan schakelen tussen veld, vastgoedeigenaren en gemeente. De functie van makelaar is niet enkel interessant voor broedplaatsen, ook andere doelgroepen in het sociaal domein kunnen hier baat bij hebben. Met de verdichting van de stad en de nog steeds toenemende druk op ruimte in het algemeen, zien we dat de vragen over beschikbare locaties toenemen. Benodigde middelen nemen we op in onze stadsbegroting.
- Met de vastgoedafdeling (VSA) overleggen we doorlopend of we langdurig leegstaande panden ten behoeve van het broedplaatsenbeleid in kunnen zetten. Zo onderzoeken we of we door middel van een openbaar proces de gelegenheid kunnen bieden om in een gemeentelijk pand een broedplaats te creëren. We kijken daarbij met name naar panden in Noord, Dukenburg en Winkelsteeg. Indien noodzakelijk nemen we benodigde middelen op in onze stadsbegroting.
- We nemen als partner deel aan het landelijke kennis/onderzoeksprogramma “Ruimte creëren voor creatieve ruimte” van Hanzehogeschool Groningen, Fontys Hogeschool en de Hogeschool Rotterdam, met als doel kennisuitwisseling en leren van goede ontwikkelingen elders in Nederland, dat gedurende 2025 en 2026 loopt.

Creatieve en Culturele broedplaatsen in gebiedsontwikkelingen

- We geven broedplaatsen een plek in onze omgevingsvisie en nemen het onderwerp in de verschillende gebiedsuitwerkingen op.

- We sluiten aan bij de placemaking strategieën van Winkelsteeg en het Stationsdistrict, hanteren zo veel mogelijk de randvoorwaarden en kaders van Tijdelijk Anders Gebruik (TAG) en betrekken actief creatieve ondernemers en culturele partijen uit de stad om mee te denken bij conceptontwikkeling en invulling van tijdelijke plekken in deze gebieden. Daarbij houden we altijd oog voor de looptijd en een mogelijke permanente inbedding in een later stadium van de gebiedsontwikkeling.
- Ambities en afspraken over doel en gebruik van ruimtes t.b.v. creatieve en culturele broedplaatsen leggen we graag zoveel mogelijk vast in onze gebiedsvisies en omgevingsplan. Nachtcultuur maakt hieruitgesproken onderdeel van uit. We onderzoeken daartoe wat de mogelijkheden zijn om broedplaatsen als functie of activiteit in het omgevingsplan te regelen.
- In gebiedsontwikkelingen (groter dan 1.000 woningen) nemen we in het programma een metrage aan atelier- en broedplaatsen op. We hanteren hiervoor een referentienorm, uitgedrukt in vierkante meters. Voorlopig gaan we uit van 100 m2 per 1.000 woningen, maar we verfijnen dit mogelijk op basis van nader onderzoek (per gebiedsontwikkeling) als we een breed normenkader maatschappelijke voorzieningen gaan opstellen. We leggen daarbij steeds vast in welke vorm en in welke mate we binnen planexploitaties – al dan niet met behulp van cofinanciering – ruimte reserveren om een eventuele onrendabele top op deze locaties te financieren.
- We onderzoeken een aantal kansrijke ontwikkelgebieden, zoals De Waalsprong, Winkelsteeg en Dukenburg op de verdere mogelijkheden tot het toevoegen van permanente ruimte voor creatieve en culturele broedplaatsen.

Bijlage 2: Overzicht ruimte voor creatieve makers 2024

Mogelijk zijn niet alle bestaande locaties bij ons bekend. Van een aantal locaties hebben we geen duidelijk beeld van alle gebruikers die er een plek hebben. Particuliere ateliers aan huis, bijvoorbeeld de atelierwoningen aan de Vrouwe Udasingel in Lent, zijn in dit overzicht niet meegenomen. Op de meeste daarvan hebben wij geen zicht.

Gemeentelijke panden

Adres	Typologie	Type	WVO	Aantal ateliers	Aantal gebruikers ⁴
Begijnenstraat 16	Atelierpand	Permanent	Ca 55 m ²	1 atelier	1
Dobbelmannweg 5	Atelierpand	Permanent	802 m ² + 6 m ² opslag	13 ateliers + 1 opslagruimte	13
Festivalhuis	Broedplaats festivals	Tijdelijk	642 m ² +98 m ² opslag	-	4 festival organisators
Griftdijk 93	Atelierpand	Tijdelijk Per 1 dec 2024	Ca 4.400 m ²	20 ateliers	20 +
Heideparkseweg 550	Atelierpand	Tijdelijk	323 m ² (BAG)	1 atelierwoning	1
Hessenberg 1	Atelierpand	Permanent	561 m ²	8 ateliers	8
Krekelstraat 10-12	Atelierpand	Tijdelijk	441 m ² + 60 m ² opslag	11 ateliers, + 6 opslagruimten	13 + 6 geregistreeerde medegebruikers
Nieuwe Marktstraat 52	Atelierpand	Tijdelijk	50 m ²	1 atelier	1
Nonnenplaats 24	Atelierpand	Permanent	Ca 40 m ² *	1 atelier	1
Papengas 6	Atelierpand	Permanent	ca. 190 m ²	1 atelier	1
Pijkestraat 4 – 5 – 6 – 7a	Atelierpand	Permanent	369 m ²	4 ateliers	4 (1 per pand)
Stadsnomaden Streekweg	Woon/werk	Tijdelijk	5.980 m ² (grond)		
Stieltjesstraat 2	Atelierpand	Tijdelijk	487 m ²	Geen ateliers meer	5
Villa Nova straat 2-6	Atelierpand	Tijdelijk	785 m ²	17 ateliers	16 + 6 geregistreeerde medegebruikers
Waterstraat 220	Atelierpand	Permanent	75 m ²	1 atelier	1

Niet gemeentelijke panden

Adres	Typologie	Type	WVO	Aantal ateliers	Aantal gebruikers
Beeldhouwcentrum P. Dekkers (vm botenhuys Phocas, Maas-Waal kanaal)	Atelierpand	Permanent	700 m ²	3 ateliers +	PM

⁴ In de basis is er momenteel 1 gebruiker per atelier. Medegebruik van ruimtes is zonder voorafgaande toestemming van SLAK ateliers contractueel niet toegestaan. We maken hierover nieuwe afspraken met SLAK, die zij doorvoeren in (nieuwe) overeenkomsten.

<i>Bottelstraat 8a</i>	<i>Atelierpand</i>	<i>Semipermanent</i>	<i>85 m² (BAG)</i>	<i>1 atelier</i>	<i>1</i>
<i>De Basis</i>	<i>Broedplaats popmuziek en oefenruimtes</i>	<i>Permanent</i>	<i>Ca 1.200 m²</i>	<i>-</i>	
<i>De Vasim</i>	<i>Broedplaats</i>	<i>Permanent</i>	<i>Ca 8.000 m²</i>	<i>56 ruimtes</i>	<i>54 huurders</i>
<i>Graafsedwardsstraat 14 (Zeepfabriek)</i>	<i>Atelierpand</i>	<i>Permanent</i>	<i>455 m²</i>	<i>10 ateliers</i>	<i>10</i>
<i>Houtwerf</i>	<i>Bedrijfs- verzamelgebouw</i>	<i>Permanent</i>	<i>Ca 475 m²</i>	<i>-</i>	
<i>Koopvaart Koopvaardijweg 3</i>	<i>Woon/werkpand Oefenruimten popmuziek</i>	<i>Permanent</i>	<i>Ca 830 m²</i>	<i>2 oefenruimten</i>	
<i>Molenveldlaan 14- 140 (Krayenhoffkazerne)</i>	<i>Atelierpand</i>	<i>Permanent</i>	<i>1.503 m²</i>	<i>29 ateliers + 25 opslagruimten</i>	<i>33 + 4 geregistreerde medegebruikers</i>
<i>Molenveldlaan 10 (Krayenhoffkazerne)</i>	<i>Oefenruimten popmuziek</i>	<i>Permanent</i>	<i>*</i>	<i>6 oefenruimten</i>	
<i>NYMA Makersplaats</i>	<i>Broedplaats</i>	<i>Permanent</i>	<i>Ca 5.700 m²</i>	<i>70 ruimtes</i>	<i>130 huurders, 160 ondernemingen</i>
<i>Paraplufabrieken</i>	<i>Broedplaats</i>	<i>Permanent</i>	<i>*</i>		
<i>Popop Molenpoort</i>	<i>Atelierpand / broedplaats</i>	<i>Tijdelijk</i>	<i>*</i>	<i>8 ateliers</i>	<i>10 gebruikers</i>
<i>Spadestraat</i>	<i>Atelierpand</i>		<i>Ca 800 m²</i>	<i>-</i>	
<i>Splendor</i>	<i>Bedrijfs- verzamelgebouw</i>	<i>Permanent</i>	<i>*</i>	<i>3</i>	
<i>Rubberfabriek</i>	<i>Muziekstudio's en oefenruimten popmuziek</i>		<i>Ca 1.000 m²</i>	<i>1 + studio's en oefenruimten voor bandjes</i>	
<i>Woud (NYMA terrein)</i>	<i>Bedrijfs- verzamelgebouw</i>	<i>Permanent</i>	<i>*</i>	<i>4 ruimtes</i>	<i>4 huurders</i>

Bijlage 3: Definitie actieve creatieve makers

Definitie van het begrip actieve creatieve makers o.b.v. SBI codes.

Bedrijfstak	SBI code	
<i>Beoefening van podiumkunst</i>	9001.1	<i>Huisvesting via SLAK of onderdeel broedplaatsinvulling (op basis percentage)</i>
<i>Producenten van podiumkunst</i>	9001.2	<i>Huisvesting via SLAK of onderdeel broedplaatsinvulling (op basis percentage)</i>
<i>Schrijven en scheppende kunst</i>	9003	<i>Huisvesting via SLAK of onderdeel broedplaatsinvulling (op basis percentage)</i>
<i>Dienstverlening voor uitvoerende kunst</i>	9002	
<i>Productie van televisieprogramma's</i>	5911.2	
<i>Fotografie</i>	7420.1	
<i>Productie van films</i>	5911.1	
<i>Maken en uitgeven van geluidsopnames</i>	5920	
<i>Uitgeverijen van computerspellen</i>	5821	
<i>Communicatie- en grafisch ontwerp</i>	7410.1	
<i>Industrieel productontwerp</i>	7410.2	
<i>Interieur- en ruimtelijk ontwerp</i>	7410.3	

Bijlage 4: Opgehaald, we vroegen het de creatieve makers in Nijmegen

Na het vaststellen van de startnotitie, voerden we in het voorjaar van 2024 gesprekken met verschillende creatieve makers en gebruikers van broedplaatsen en ateliers in Nijmegen. Onder meer vertegenwoordigers van De Basis, het Festivalhuis, de Stadsnomaden, Hubert en atelierbeheerorganisatie SLAK, maar ook individuele kunstenaars. In mei hebben we samen met het architectuurcentrum Nijmegen (ACN) een debataavond ‘broedplaatsen maken de stad’ georganiseerd. Na de zomer hebben we tenslotte een brede online enquête uitgezet onder kunstenaars en creatieve makers in Nijmegen.

Aandachtspunten en vraagstukken benoemd in de gevoerde gesprekken

Locaties en continuïteit

- Steeds meer plekken in de stad worden her ontwikkeld. Ruimte om te experimenteren is beperkt en wordt daarmee nog schaarser.
- De continuïteit van een plek is belangrijk. Aflopende huurovereenkomsten of gebruiksovereenkomsten met een korte opzegtermijn creëren onzekerheid.

Betaalbaarheid

- Veel kunstenaars werken uit liefde voor het vak, niet omdat ze er een goed inkomen uithalen. Ook ‘gevestigde’ kunstenaars hebben niet per definitie een rendabele praktijk. Het ene jaar verkopen ze meerdere grote werken en verdienen zo een prima jaarinkomen, het jaar erop kan dit dan weer nihil zijn. Op of onder het bestaansminimum leven is voor kunstenaars niet uitzonderlijk.
- Wonen en werken combineren om de vaste lasten te drukken is voor veel kunstenaars het ideaal, hoewel dit in Nijmegen op maar een paar plekken formeel is toegestaan. Het starten van een atelier of maakbedrijf aan huis is door diverse regelgeving lang niet altijd mogelijk.
- Energie is in toenemende mate een onzekere kostenpost, maar maakt wel deel uit van wat een betaalbaar atelier is en wat niet. Huisvestingslasten zijn een optelsom van kale huur, service- en energiekosten. Verduurzaming is daarmee belangrijk, want het zijn vaak oude panden waar creatieve makers in huizen.

Doorstroom

- Doorstroming is een issue bij ateliergebouwen. Er lijkt te weinig aanbod afgestemd op de behoeften te zijn, waardoor verstopping in atelierpanden optreedt en daarmee ‘veroudering’ van de samenstelling. De stad zou een ‘roltrap-model’ moeten nastreven, waarin doorstroom mogelijk is. Enerzijds gaat dat om voldoende plekken, anderzijds om prikkels c.q. harde criteria waarom makers moeten doorstromen naar een andere plek.
- Het begrip ‘doorstroom’ roept tegelijkertijd bedenkingen op. Betaalbare ruimten zijn nauwelijks te vinden. Kunstenaars die nu een atelier huren willen best doorstromen, maar zien simpelweg geen alternatief.
- Ballotage aan de voorkant is vaak goed te definiëren op meest objectieve criteria. Maar hoe doe je dat tussentijds? En als iemand niet meer voldoet aan de criteria, is het dan ook handhaafbaar?

Nieuwe initiatieven

- Makers en collectieven die zelf initiatief nemen zijn gebaat bij continuïteit. Locaties moeten voor minimaal vijf jaar, maar liever acht jaar of langer beschikbaar zijn. Dan zijn creatieve makers bereid meer middelen en eigen tijd te investeren in de locaties.
- Een vraag is hoe maakbaar broedplaatsen eigenlijk zijn. Het ruwe en ongepolijste karakter past niet altijd bij een planmatige aanpak.

Randvoorwaarden

- Er is vaak een lans gebroken voor een bottom-up aanpak, mensen maken immers de plek. Makers en collectieven zijn gebaat bij een gemeente die faciliteert en kansen schept en het vertrouwen geeft aan initiatiefnemers.

- Het naast werkruimte vinden van een woning, is ook een opgave. Dit geldt uiteraard niet enkel voor kunstenaars, maar het heeft wel invloed op de mogelijkheden die kunstenaars zien om zich in Nijmegen te vestigen of er te blijven.
- Er is behoefte aan een expositieruimte van statuur. Er zijn enkele particuliere galerieën en die dekken voor een deel deze behoefte, maar plekken waar het minder om de verkoop draait en meer om de inhoud, waar ook nieuw en experimenteel werk getoond kan worden, zouden een welkome aanvulling zijn. Overigens is het verkoop aspect hierbij wel degelijk van belang. Exposities leiden tot verkoop en dus inkomen voor kunstenaars en creatieve makers.

Uitkomsten behoeftepeiling (enquête) ⁵

Eind zomer 2024 hebben we een digitale enquête uitgezet onder kunstenaars en creatieve makers in Nijmegen. We stelden vragen over de behoeften aan werkruimte en hun beeld bij broedplaatsen. 140 kunstenaars hebben de vragen over de behoefte aan werkruimte ingevuld en 178 kunstenaars en andere personen werkzaam in de culturele en creatieve sector hebben de vragen over de broedplaatsen ingevuld. De belangrijkste uitkomsten waren:

- De werkruimtes die er zijn worden lang niet altijd volledig benut (in tijd).
- De dynamiek van meerdere gebruikers op één locatie wordt gewaardeerd.
- Een goed binnenklimaat in werkruimten (goed te verwarmen/goed geïsoleerd, voldoende (dag)licht) is van belang en lang niet altijd goed geregeld.
- De betaalbaarheid en continuïteit van ruimten staan onder druk. Op beide punten ziet men een belangrijke rol voor de gemeente.
- Behalve voor gebruiksklare ateliers is er ook veel belangstelling voor zelf organiserend. Bijna 80% van de respondenten is geïnteresseerd in het zelf creëren van een eigen werkruimte; ruim 60% is geïnteresseerd in het in groepsverband zelf realiseren van werkruimten.
- Veel kunstenaars zouden (op termijn) een werkruimte in een culturele broedplaats willen hebben.
- Ook als nieuwe atelierpanden verder van het centrum liggen dan nu het geval is, blijft een deel van de doelgroep geïnteresseerd.
- Specifiek voor het stimuleren van broedplaatsen moet de gemeente actiever (leegstaande) panden in gebruik geven en terughoudend zijn ten aanzien van inhoud en regels. Langdurige (financiële) ondersteuning blijft van belang.
- Broedplaatsen draaien niet enkel om cultuur, maar gaan verbindingen aan met diverse sectoren.

Debatavond ACN 'Broedplaatsen maken de stad'

Het architectuurcentrum Nijmegen (ACN) organiseerde in mei 2024 een debatavond over het thema broedplaatsen. Een expertpanel besprak enkele stellingen en reageerde op vragen en opmerkingen uit de zaal. Overeenstemming was er op:

- Het belang voor creatieve makers om het heft in eigen hand te nemen, waarbij de kracht in het collectief zit. Als creatieve ondernemers zich verenigen zijn ze eerder een goede partij voor vastgoedontwikkelaars.
- Op voorhand met elkaar duidelijke afspraken maken over zaken als financiering en tijdsduur van gebruik van het vastgoed is aan te raden, maar niet gemakkelijk.
- De processen rondom het creëren van broedplaatsen vragen veel inzet. Als initiatiefnemer moet je veel zelf doen, maar soms ook experts durven inhuren.
- Waardecreatie die door een broedplaats ontstaat moet op een bepaalde manier terugvloeien naar de makers, wat mogelijk wordt als zij vanaf het begin eigenaarschap hebben binnen het proces. Dit kan ook continuïteit bevorderen, doordat gecreëerde waarde op een gegeven moment gereserveerd kan worden voor een volgende plek, bijvoorbeeld wanneer een tijdelijke broedplaats verhuist naar een volgende locatie.
- Voor een succesvol broedplaatsenbeleid zijn een goede samenwerking en diversiteit van groot belang. "Dat betekent dat een broedplaats niet alleen een goede mix van functies heeft, maar ook een mix van permanente en tijdelijke invulling".
- "Dat betekent voor ons als gemeente ook dat we soms dingen los moeten durven laten, om te ervaren wat dan goed of minder goed gaat".

⁵ De volledige rapportage is opgenomen als bijlage 5.

Bijlage 5: Rapportage enquête 2024

Ateliers en culturele broedplaatsen

Onderzoek onder kunstenaars en andere betrokkenen ten behoeve van het Cultureel broedplaatsenbeleid

Oktober 2024.

Opgesteld door: Ad Manders, team Onderzoek en Statistiek, gemeente Nijmegen.

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	21
2.	Gebruik van en behoefte aan ateliers	22
2.1.	Gebruik van ateliers/werkruimte	13x
2.2.	Behoeftte aan ateliers/werkruimte	14x
2.3.	Ideeën om de doorstroming op de Nijmeegse ateliermarkt te verbeteren	17x
2.4.	Kenmerken van de 140 respondenten	17x
3.	Culturele broedplaatsen	198
3.1.	Uitkomsten over de culturele broedplaatsen	19x
3.2.	Kenmerken van de 178 respondenten	24x

1. Inleiding

In opdracht van het team cultuur binnen de afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling heeft team Onderzoek en Statistiek (O&S) een onderzoek uitgevoerd over twee onderwerpen:

1. Ateliers (werkruimte voor kunstenaars/creatieve makers) en;
2. Culturele broedplaatsen.

De uitkomsten worden gebruikt voor het broedplaatsenbeleid. Met dit beleid wil het college invulling geven aan de in het coalitieakkoord benoemde ambitie ‘meer plekken voor makers’. Het college wil meer ateliers en broedplaatsen, die voor langere tijd gebruikt kunnen worden. In maart 2024 is een startnotitie over het cultureel broedplaatsenbeleid naar de raad gestuurd.

Het onderzoek is in de laatste week van augustus en de eerste weken van september 2024 uitgevoerd. De uitnodiging voor deelname aan het onderzoek is verspreid naar kunstenaars en andere betrokkenen via onder meer SLAK en de NYMA Makersplaats. Ook is in de gemeentelijke nieuwsbrief een oproep gedaan voor deelname aan het onderzoek en is er een oproep via LinkedIn rondgegaan.

Aan de respondenten is na het invullen van de vragenlijst gevraagd om de uitnodigingsmail door te sturen naar anderen voor wie de enquête relevant is.

De vragenlijst voor het onderzoek bestaat uit twee delen. Het eerste deel gaat over **ateliers**. Aan kunstenaars is gevraagd:

- Wat voor werkruimte men gebruikt (waar, hoe groot, hoeveel huur)
- Hoeveel uur per week men er gebruik van maakt
- Wat de plus- en minpunten zijn van de werkruimte
- Of men op zoek is of op termijn op zoek denkt te gaan naar andere werkruimte
- Wat voor soort werkruimte men wil
- Hoeveel huur men kan opbrengen
- Welke wensen men ten aanzien van de faciliteiten van een nieuw te realiseren atelierpand heeft
- Of men belangstelling heeft voor een nieuw te realiseren atelierpand in Dukenburg
- En of men ideeën heeft om de doorstroming op de Nijmeegse ateliermarkt te verbeteren

Het tweede deel van de vragenlijst gaat over **culturele broedplaatsen**. Aan kunstenaars en andere betrokkenen is gevraagd:

- Wat voor hen de belangrijkste kenmerken van een broedplaats zijn
- Welke van de bestaande plekken in de stad volgens hen het meest als een culturele broedplaats te kwalificeren zijn
- Waardoor de kracht van een broedplaats voor hen bepaald wordt
- Hoe de gemeente kan ondersteunen bij het creëren en instandhouden van culturele broedplaatsen
- Of men (op termijn) belangstelling heeft voor een werkruimte in een culturele broedplaats
- En of men concrete ideeën heeft voor locaties voor culturele broedplaatsen in de stad

Het eerste deel van de vragenlijst over de **ateliers** is ingevuld door 140 kunstenaars, die gebruik maken van een atelier en/of daarnaar op zoek zijn. Dat is inclusief enkele personen, die dienstverlenend zijn voor uitvoerende kunstenaars (op het vlak van decorbouw, licht en geluid).

De respondenten konden na het eerste deel van de vragenlijst kiezen of ze ook het tweede deel over de **culturele broedplaatsen** wilden invullen. Dat is gedaan door 95 van de 140 kunstenaars, die gebruik maken van een atelier en/of daarnaar op zoek zijn, en door 83 andere personen. Tot die 83 personen behoren er weinig die bij de Kamer van Koophandel als autonoom kunstenaar ingeschreven staan (6 van de 83). Meer over de kenmerken van die andere personen is opgenomen in paragraaf 3.2. In totaal hebben 178 personen de vragen over de culturele broedplaatsen ingevuld.

2. Gebruik van en behoefte aan ateliers

2.1. Gebruik van ateliers/werkruimte

Hoeveel kunstenaars huren momenteel een werkruimte?

Van de 140 kunstenaars, die gebruik maken van een werkruimte en/of daarnaar op zoek zijn, huren er 68 momenteel een atelier:

- 5 op de NYMA makersplaats;
- 40 elders in Nijmegen;
- 23 buiten Nijmegen.

Bij 'elders in Nijmegen' zijn de volgende plekken meer dan 1 keer genoemd: de Rubberfabriek, de Krayenhoffkazerne, Villanova, de Zeepfabriek, Krekelstraat, de Basis, Oude Weurtseweg en Dobbeltmannweg.

Bij 'buiten Nijmegen' zijn het vaakst Arnhem en Groesbeek genoemd.

Van de overige 72 kunstenaars (die geen atelier/werkruimte huren) hebben er 49 een werkruimte aan huis. En 23 kunstenaars hebben aangegeven dat ze momenteel geen atelier huren en ook niet thuis een werkruimte hebben.

Van de 68 kunstenaars, die een atelier huren, doen er 35 dat via SLAK.

Omvang gehuurde werkruimte

- Bij circa 40% van de 68 kunstenaars is de gehuurde werkruimte kleiner dan 35 vierkante meter (17 respondenten huren een ruimte tot 25 m² en 9 respondenten een ruimte tussen de 25 en 35 m²).
- Bij circa 60% is de gehuurde ruimte minstens 35 vierkante meter (12 respondenten huren een ruimte tussen de 35 en 50 m² en 29 respondenten een ruimte van minstens 50 m²) (1 persoon heeft deze vraag niet beantwoord).

Huur

- Ruim de helft van de 68 kunstenaars betaalt tot 300 euro per maand voor de werkruimte *exclusief servicekosten en energielasten* (26 respondenten tot €250 per maand en 10 respondenten tussen de €250 en €300 per maand).
- Ruim 40% betaalt minstens 300 euro per maand (9 respondenten tussen de €300 en €400, 9 respondenten tussen de €400 en €500 en 9 respondenten €500 of meer) (5 respondenten hebben deze vraag niet beantwoord).

Er is ook gevraagd naar de huur voor de werkruimte *inclusief servicekosten en energielasten*.

- Circa de helft betaalt dan tot 300 euro per maand (22 respondenten tot €250 per maand en 10 respondenten tussen de €250 en €300 per maand).
- En circa de helft betaalt minstens 300 euro per maand (6 respondenten tussen de €300 en €400, 9 respondenten tussen de €400 en €500 en 16 respondenten €500 of meer) (5 respondenten hebben deze vraag niet beantwoord).

Gebruik ruimte

- Bijna 30% van de 68 kunstenaars maakt minstens 32 uur per week gebruik van de gehuurde werkruimte (19 respondenten) en bijna 30% doet dat tussen de 24 en 32 uur (19 respondenten). De overige ruim 40% doet dat minder dan 24 uur per week (16 respondenten 16 tot 24 uur, 7 respondenten 8 tot 16 uur en 7 respondenten minder dan 8 uur).

Aan de kunstenaars, die minder dan 32 uur per week gebruiken van hun gehuurde atelier, is gevraagd naar de redenen daarvoor.

- De meest genoemde reden is dat men naast het werken als kunstenaar een andere baan heeft.
- Andere meer genoemde reden zijn dat men behalve in het atelier ook op andere locaties of thuis werkt en de gezinssituatie (zorg voor kinderen).

Plus- en minpunten gehuurde werkruimte

Aan de 68 kunstenaars, die een werkruimte huren, is gevraagd wat de belangrijkste plus- en minpunten van die ruimte zijn. Dit zijn de meeste genoemde **pluspunten**:

- Aanwezigheid van collega's/andere kunstenaars/netwerk (door 28 personen genoemd)
- Veel ruimte (door 23 personen genoemd)
- Veel, mooi licht (door 18 personen genoemd)
- Locatie, ligging (door 18 personen genoemd)
- De hoogte van de werkruimte (door 8 respondenten genoemd)
- De rust, stilte (door 8 respondenten genoemd).
- De huur is betaalbaar, goedkoop (door 8 respondenten genoemd).
- Het voor langere tijd of permanent kunnen huren van de ruimte (door 5 respondenten genoemd)
- Er is opslagruimte aanwezig (door 4 respondenten genoemd)
- Er is een buitenruimte bij (door 4 respondenten genoemd)
- Huren van werkruimte zorgt voor scheiding werk en privé (door 4 respondenten genoemd)
- Positief over aanwezige faciliteiten, voorzieningen (door 4 respondenten genoemd)

En dit zijn de meest genoemde **minpunten**:

- Koud, geen verwarming, niet goed te verwarmen, niet goed geïsoleerd (door 22 respondenten genoemd)
- Hoge huur, servicekosten, energielasten (door 15 respondenten genoemd)
- Tijdelijke werkruimte, onduidelijkheid over toekomst (door 9 respondenten genoemd)
- Te weinig ruimte, te klein (door 8 respondenten genoemd)
- Lange reisafstand, had liever in Nijmegen gezeten (door 7 respondenten genoemd)
- Matige voorzieningen, achterstallig onderhoud (door 5 respondenten genoemd)
- Ruimte is niet hoog genoeg (door 4 respondenten genoemd)
- Te weinig, geen (dag)licht (door 4 respondenten genoemd)
- Geen collega's, ik zit vaak alleen (door 4 respondenten genoemd)
- De ruimte met anderen moeten delen (door 4 respondenten genoemd)
- Te weinig stroompunten (door 3 respondenten genoemd)
- Slechte communicatie/service bij noodzakelijk onderhoud (door 3 respondenten genoemd)
- Er is geen opslagruimte (door 3 respondenten genoemd)

2.2. Behoeftte aan ateliers/werkruimte

Hoeveel kunstenaars zijn op zoek naar werkruimte?

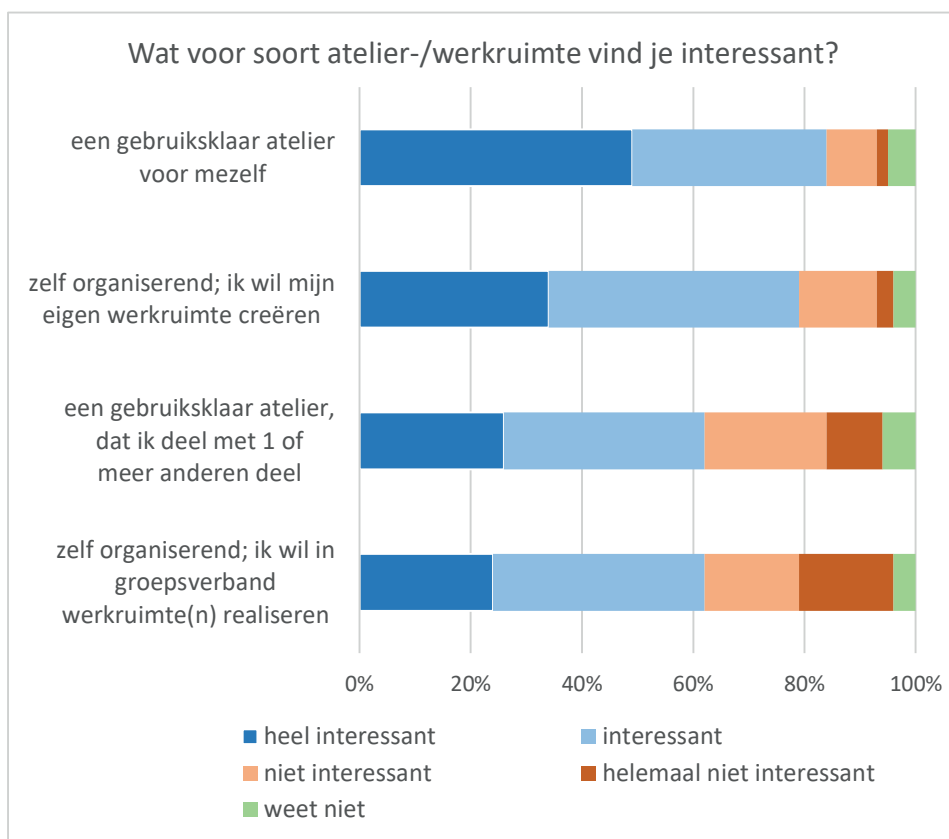
Van de 68 kunstenaars, die een atelier huren, zijn er 14 momenteel op zoek naar andere werkruimte. Daarnaast verwachten er 18 in de komende twee jaar op zoek te gaan en 12 over twee tot vijf jaar.

Van de overige 72 kunstenaars (die geen atelier huren) zijn er momenteel 29 op zoek naar andere werkruimte. Daarnaast verwachten er 19 in de komende twee jaar op zoek te gaan en 5 over twee tot vijf jaar.

In totaal zijn 43 van de 140 kunstenaars momenteel op zoek naar een atelier/werkruimte (31%). Daarnaast verwacht 26% in de komende twee jaar op zoek te gaan en 12% over twee tot vijf jaar.

Wat voor werkruimte zou men willen?

Aan de kunstenaars, die op zoek zijn naar andere werkruimte of dat in de komende jaren willen gaan doen, zijn vier soorten atelierruimte voorgelegd met de vraag of men die interessant vindt.

- Meer dan 80% is (zeer) geïnteresseerd in een gebruiksklaar atelier voor zichzelf en bijna 80% is geïnteresseerd in het zelf creëren van een eigen werkruimte.
- De interesse voor met anderen te delen werkruimtes - gebruiksklaar of in groepsverband te realiseren - ligt op ruim 60%.
- Zeventig procent heeft belangstelling voor zowel een atelier voor zichzelf (gebruiksklaar en/of zelf gecreëerd) als een werkruimte met anderen (gebruiksklaar en/of in groepsverband gerealiseerd).
- Een kwart heeft alleen belangstelling voor een atelier voor zichzelf (gebruiksklaar en/of zelf gecreëerd).
- 5% heeft alleen belangstelling voor een werkruimte samen met anderen (gebruiksklaar en/of in groepsverband gerealiseerd).

Wensen m.b.t. de omvang van de ruimte

De kunstenaars, die nu een atelier huren en op zoek zijn of willen gaan naar een andere werkruimte, hebben de volgende wensen m.b.t. de omvang van de werkruimte.

- Van de kunstenaars, die nu een ruimte tot 35 vierkante meter huren, wil ruim een derde naar een grotere ruimte en wil niemand naar een kleinere ruimte.
- Van de kunstenaars, die nu een ruimte tussen de 35 en 50 vierkante meter huren, wil niemand naar een ruimte kleiner dan 35 m² of groter dan 50 m².
- Van de kunstenaars, die nu een ruimte van minstens 50 vierkante meter huren, wil ruim 40% naar een kleinere ruimte.

Kijken we naar *alle kunstenaars, die (op termijn) een andere werkruimte willen gaan huren*, dan wil ruim 40% een werkruimte tot 35 vierkante meter (circa 20% tot 25 m² en circa 20% 25 tot 35 m²). En bijna 60% wil een werkruimte van minstens 35 vierkante meter gaan huren (circa 36% 35 tot 50 m² en ruim 20% minstens 50 m²).

In vergelijking met wat kunstenaars nu huren, valt op dat er relatief **minder behoefte is aan ruimtes van minstens 50 vierkante meter**: ruim 40% van de door de kunstenaars gehuurde ateliers is minstens 50 m² en ruim 20% van de kunstenaars, die (op termijn) een andere werkruimte willen huren, wil een werkruimte van minstens 50 m². Dit sluit aan bij de bevinding dat een behoorlijk deel van de kunstenaars, die nu een ruimte van minstens 50 vierkante meter huren en die (op termijn) naar een andere werkruimte willen, naar een kleinere ruimte wil (ruim 40%).

Tegelijk valt op dat er relatief **meer behoefte is aan ruimtes van 35 tot 50 vierkante meter**: minder dan 20% van de door de kunstenaars gehuurde ateliers is tussen de 35 en 50 m² en ruim een derde van de kunstenaars, die (op termijn) een andere werkruimte willen huren, wil een werkruimte van tussen de 35 en 50 m². Dit sluit aan bij de bevinding dat circa een derde van de kunstenaars, die nu een ruimte van minder dan 35 vierkante meter huren en die (op termijn) naar een andere werkruimte willen, naar een grotere ruimte wil.

Wat kan men aan huur opbrengen?

Ruim de helft van de kunstenaars, die (op termijn) een andere werkruimte willen huren, geeft aan maximaal €250 per maand *inclusief servicekosten maar zonder energielasten* te kunnen betalen. Bijna 30% zegt tussen de €250 en €400 te kunnen betalen en 10% minstens €400 (6% heeft 'weet niet' aangevinkt). De kale huur, die kunstenaars die een werkruimte huren nu betalen, ligt naar verhouding vaak hoger. Zo betaalt ruim een kwart nu minstens €400 aan kale huur.

Wensen ten aanzien van faciliteiten nieuw te realiseren atelierpand

Ruim negentig kunstenaars, die (op termijn) een andere werkruimte willen huren, hebben de volgende vraag beantwoord: *"Als we in Nijmegen een nieuw atelierpand realiseren, welke faciliteiten moet dit pand dan volgens jou hebben?"*

Dit zijn de meeste genoemde faciliteiten:

- Stromend water, voldoende watertappunten (door 29 respondenten genoemd)
- Gezamenlijke keuken, (ontmoetings)ruimte (door 25 respondenten genoemd)
- Voldoende (dag)licht (door 25 respondenten genoemd)
- Toilet(ten) (door 22 respondenten genoemd)
- Verwarming (door 18 respondenten genoemd)
- Elektriciteit, krachtstroom (door 12 respondenten genoemd)
- Expositieruimte (door 11 respondenten genoemd)
- Opslagruimte (door 9 respondenten genoemd)
- Betaalbare werkruimte (door 7 respondenten genoemd)
- Internet (door 6 respondenten genoemd)
- Voldoende hoogte in de werkruimte (door 6 respondenten genoemd)
- Een buitenruimte erbij (door 6 respondenten genoemd)
- Goede bereikbaarheid (door 4 respondenten genoemd)

Belangstelling voor werkruimte in een nieuw te realiseren atelierpand in Dukenburg

Bijna negentig kunstenaars, die (op termijn) een andere werkruimte willen huren, hebben de vraag beantwoord of ze geïnteresseerd zijn in het huren van een atelier in een nieuw te realiseren atelierpand op de Streekweg, aan de rand van het stadsdeel Dukenburg; 24 kunstenaars geven aan daar belangstelling voor te hebben en 34 misschien.

De 24 kunstenaars met belangstelling noemen daarvoor uiteenlopende redenen, bijvoorbeeld:

- Dat ze op zoek zijn naar een andere (ruimere, betaalbare) werkruimte.
- Dat ze een werkruimte willen met de zekerheid dat ze deze langer of permanent kunnen huren.
- Dat de Streekweg niet ver is van waar men woont.
- Dat de Streekweg dicht bij de eigen woning ligt dan de werkruimte die men nu gebruikt.

De 34 kunstenaars, die er misschien belangstelling voor hebben, geven uiteenlopende toelichtingen, bijvoorbeeld:

- Hangt af van prijs, kwaliteit, faciliteiten.
- Het is wel wat ver van het centrum.
- Het is wel ver van waar men woont.
- De locatie is nogal afgelegen.
- Het is onzeker of men de werkruimte, die men nu huurt, kan blijven huren.

De 31 kunstenaars, die er geen belangstelling voor hebben, noemen vooral de volgende redenen:

- Te ver weg (een deel van de respondenten die dit aangeeft woont buiten Nijmegen).
- Te ver van het centrum, te weinig centraal gelegen.

2.3. Ideeën om de doorstroming op de Nijmeegse ateliermarkt te verbeteren

Van de 140 kunstenaars hebben er 115 de volgende vraag beantwoord: *“Om startende kunstenaars sneller in aanmerking te laten komen voor een atelier, is het belangrijk dat er doorstroming op de Nijmeegse ateliermarkt plaatsvindt. Heb jij ideeën hoe die doorstroming verbeterd kan worden?”*

Dit zijn de meest genoemde ideeën:

- Meer aanbod creëren (bijvoorbeeld in woonwijken, winkelcentra of leegstaande panden) (door 15 respondenten genoemd).
- Meer aanbod aan betaalbare atelierruimtes (voor starters) (door 8 respondenten genoemd).
- Meer variatie in het aanbod, meer aanbod in verschillende gradaties (van eenvoudige, goedkope ateliers voor starters tot duurder ateliers voor gevestigde kunstenaars) (door 5 respondenten genoemd).
- Een aantal ateliers kan gedeeld worden met meer (startende) kunstenaars (door 5 respondenten genoemd).
- Meer controle op het niet gebruik van een atelier, kunnen ingrijpen als een atelier niet voldoende gebruikt wordt (door 5 respondenten genoemd).
- Meer gezamenlijke ateliers, gedeelde broedplaatsen (door 4 respondenten genoemd).
- Bij het toedelen van ateliers niet alleen naar wachtlijsten kijken (te weinig kans voor starters) (door 3 respondenten genoemd).

2.4. Kenmerken van de 140 respondenten

Bijna 100 van de 140 kunstenaars respondenten, die gebruik maken van een atelier en/of daarnaar op zoek zijn, hebben de vragen over de achtergrondkenmerken ingevuld.

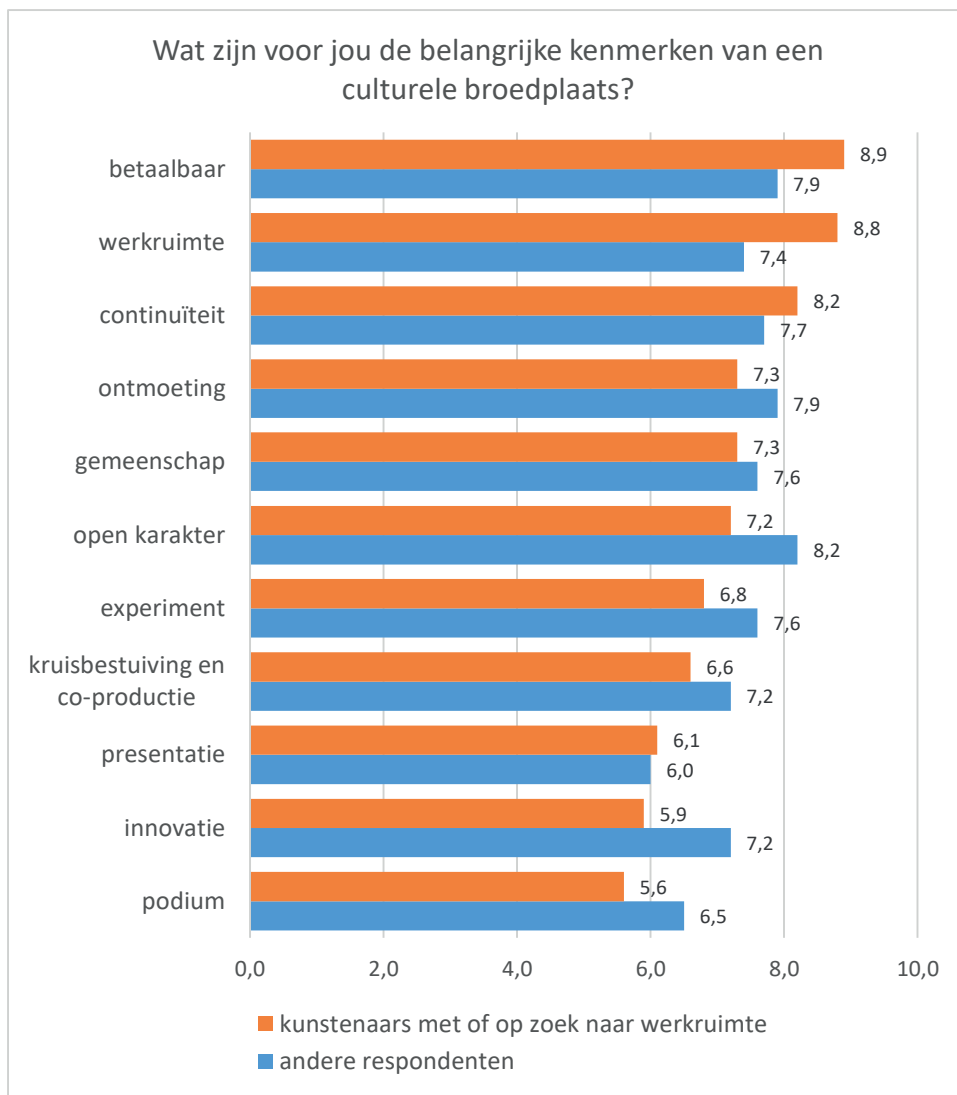
- Circa twee derde woont in Nijmegen. De overige respondenten wonen vooral in de omgeving van Nijmegen (onder meer Arnhem, Beek-Ubbergen, Berg en Dal, Beuningen, Doorwerth, Druten, Elst, Gendt, Groesbeek, Heumen, Malden en Mook).
- Richting de 40% valt in de leeftijdscategorie 30 tot 50 jaar en ruim 40 procent in de leeftijdscategorie 50 tot 67 jaar. Kleinere groepen behoren tot de 18-29-jarigen (8%) en de 67-plussers (13%).
- Van de kunstenaars, die een werkruimte huren, staat ruim tachtig procent ingeschreven bij de Kamer van Koophandel. Een meerderheid daarvan geeft aan als autonoom kunstenaar ingeschreven te staan (schrijven en overige scheppende kunsten). Een klein deel staat als podiumkunstenaar ingeschreven en ook een klein deel zit in de dienstverlening voor uitvoerende kunst (bijvoorbeeld decorbouw, licht en geluid). Van de kunstenaars, die geen werkruimte huren, staat twee derde ingeschreven bij de Kamer van Koophandel. Een meerderheid daarvan staat als (autonome) kunstenaar ingeschreven. Een klein deel staat als podiumkunstenaar of met een ander beroep ingeschreven.
- Van de kunstenaars, die een werkruimte huren, geeft circa driekwart aan ‘ondernemer voor de btw’ te zijn. Bij de kunstenaars, die geen werkruimte huren, is dat ruim de helft.

3. Culturele broedplaatsen

3.1. Uitkomsten over de culturele broedplaatsen

Belangrijke kenmerken van een culturele broedplaats

Aan de 178 respondenten - 95 kunstenaars, die gebruik maken van een atelier en/of daarnaar op zoek zijn, en 83 andere personen - is gevraagd wat *voor hen* de belangrijke kenmerken van een culturele broedplaats zijn. Er zijn 11 kenmerken voorgelegd. Door te schuiven van 0 (weinig belang) naar 10 (veel belang) kon men aangeven welk belang men voor zichzelf aan deze kenmerken hecht. Hoe hoger de gemiddelde score, des te meer belang hechten de respondenten aan een bepaald kenmerk.

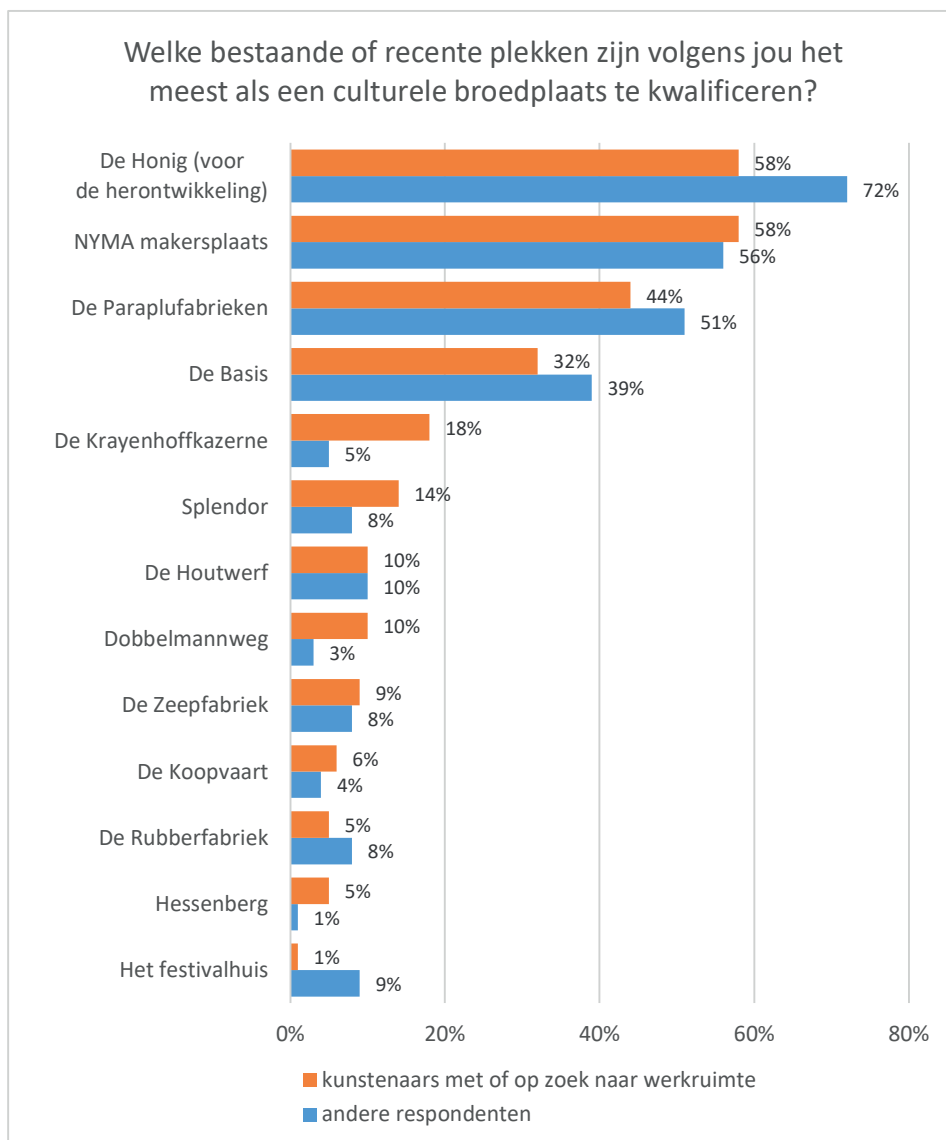
- De **kunstenaars met of op zoek naar werkruimte** hechten het meest aan de kenmerken 'betaalbaar' (8,9), 'werkruimte' (8,8) en 'continuïteit' (8,2).
- Ook 'ontmoeting', 'gemeenschap' en 'open karakter' scoren vrij hoog (7,2 of 7,3).
- 'Kruisbestuiving en co-productie' (6,6) en 'experiment' (6,8) scoren beneden de 7.
- De kunstenaars met of op zoek naar een werkruimte hechten het minst aan de kenmerken 'podium' (5,6), 'innovatie' (5,9) en 'presentatie' (6,1).

- De **andere respondenten** hechten het meest aan de kenmerken 'open karakter' (8,2), 'ontmoeting' (7,9) en 'betaalbaar' (7,9).
- Ook 'continuïteit' (7,7), 'gemeenschap' (7,6), 'experiment' (7,6), 'werkruimte' (7,4), 'kruisbestuiving en co-productie' (7,2) en 'innovatie' (7,2) scoren allemaal boven de 7.
- De andere respondenten hechten het minst aan de kenmerken 'presentatie' (6,0) en 'podium' (6,5).

Kenmerken, die bij zowel de kunstenaars met of op zoek naar werkruimte als de andere respondenten boven de 7 scoren, zijn: 'betaalbaar', 'werkruimte', 'continuïteit', 'ontmoeting', 'gemeenschap' en 'open karakter'. En bij beide groepen scoren 'podium' en 'presentatie' relatief laag.

Welke bestaande plekken zijn het meest als culturele broedplaats te kwalificeren?

Aan de respondenten is een lijst van 13 bestaande of recent nog bestaande plekken in de stad voorgelegd met de vraag welke van die plekken volgens hen het meest als een culturele broedplaats te kwalificeren zijn. Men mocht maximaal 3 plekken aanvinken.

Voor zowel de kunstenaars met of op zoek naar werkruimte als de andere respondenten geldt dat vier plekken duidelijk vaker dan de rest zijn aangevinkt: De Honig (voor de herontwikkeling), NYMA makersplaats, De Paraplufabrieken en De Basis.

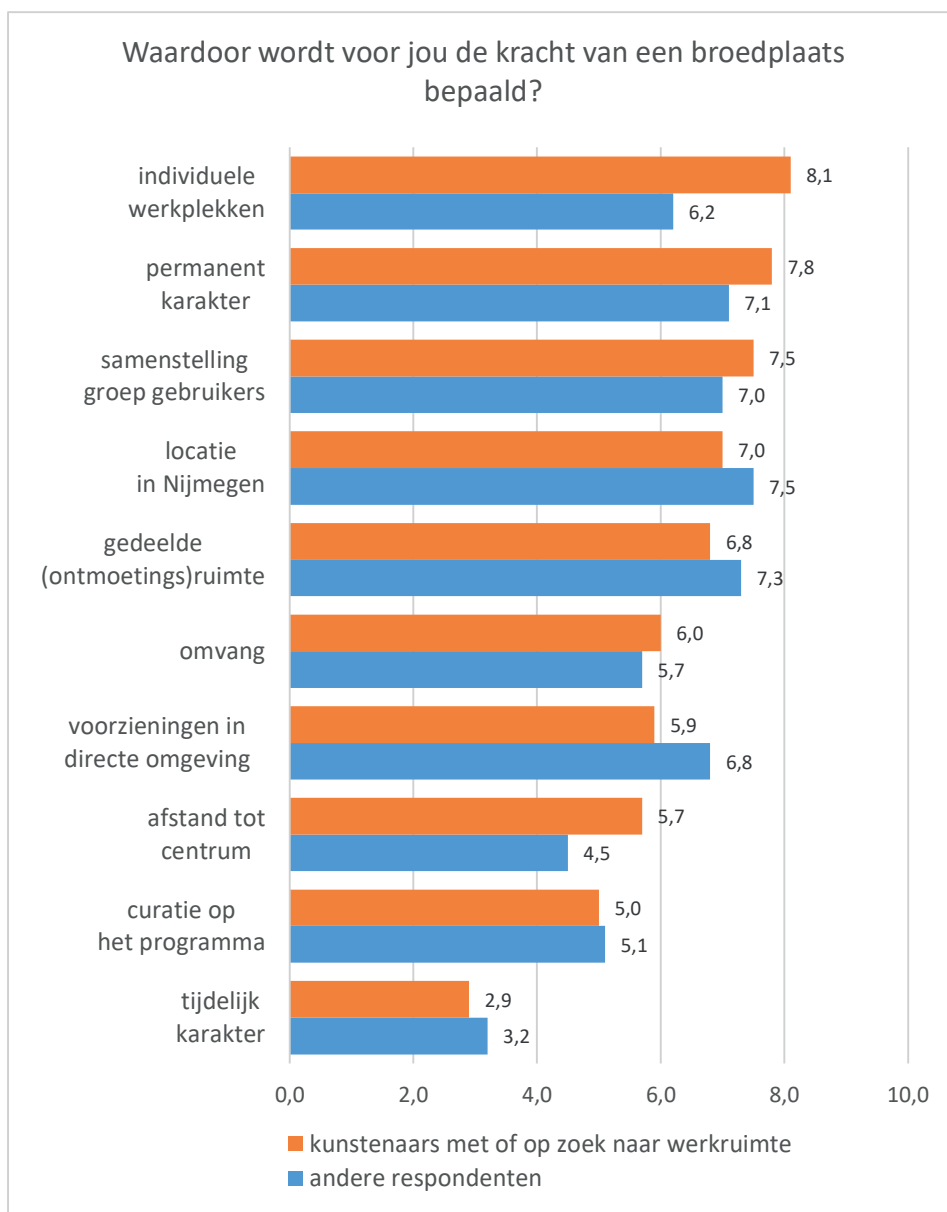
Verder valt op dat de **kunstenaars met of op zoek naar werkruimte** vaker dan de andere respondenten de Krayenhoffkazerne, Splendor, Dobbeltmannweg en Hessenberg hebben aangevinkt, terwijl de **andere respondenten** vaker dan de kunstenaars Het festivalhuis hebben aangevinkt.

Gevraagd is waarom men de aangevinkte plaatsen het meest als een culturele broedplaats ziet. In de antwoorden op deze vraag zijn de volgende kenmerken het meest genoemd:

- Open karakter, laagdrempelig, toegankelijk (door 28 respondenten genoemd)
- Kruisbestuiving, uitwisseling, samenwerking (door 22 respondenten genoemd)
- Innovatie, nieuwe ideeën, ruimte om te experimenteren (door 21 respondenten genoemd)
- Creatieve karakter, er is ruimte voor creativiteit (door 20 respondenten genoemd)
- Diversiteit, verschillende disciplines/functies bij elkaar (door 15 respondenten genoemd)
- Vrije kunst, een vrijplaats, gevoel van vrijheid, weinig restricties/regels (door 12 respondenten genoemd)
- Betaalbare werkruimtes (door 11 respondenten genoemd)
- Non-commercieel (door 7 respondenten genoemd)
- Ruimte voor jonge makers/starters (door 6 respondenten genoemd)
- Ruig, ruw, ongepolijst (door 5 respondenten genoemd)
- Levendig, bruisend (door 4 respondenten genoemd)

Waardoor wordt kracht van broedplaatsen bepaald?

Aan de respondenten is gevraagd waardoor *voor hen* de kracht van een broedplaats bepaald wordt. Er zijn 10 zaken voorgelegd. Door te schuiven van 0 (weinig belang) naar 10 (veel belang) kon men aangeven welk belang men voor zichzelf aan deze zaken hecht. Hoe hoger de gemiddelde score, des te meer belang hechten de respondenten aan een bepaalde zaak.

- Voor de **kunstenaars met of op zoek naar werkruimte** wordt de kracht van een broedplaats het meest bepaald door 'individuele werkplekken' (8,1) en het 'permanent karakter' (7,8).
- Ook 'samenstelling groep gebruikers' (7,5) en 'locatie in Nijmegen' (7,0) scoren vrij hoog.
- 'Gedeelde (ontmoetings)ruimte' scoort iets beneden de 7 (6,8).
- Veruit het laagst scoort 'tijdelijk karakter' (2,9), gevolgd door 'curatie op het programma' (5,0), 'afstand tot centrum' (5,7), 'voorzieningen in directe omgeving' (5,9) en 'omvang' (6,0).
- Voor de **andere respondenten** wordt de kracht van een broedplaats het meest bepaald door 'locatie in Nijmegen' (7,5) en 'gedeelde (ontmoetings)ruimte' (7,3).
- Ook 'permanent karakter' (7,1) en 'samenstelling groep gebruikers' (7,0) scoren vrij hoog.
- 'Voorzieningen in de directe omgeving' scoort iets beneden de 7 (6,8).
- Veruit het laagst scoort 'tijdelijk karakter' (3,2), gevolgd door 'afstand tot het centrum' (4,5), 'curatie op het programma' (5,1), 'omvang' (5,7) en 'individuele werkplekken' (6,2).

Zaken, die bij zowel de kunstenaars met of op zoek naar werkruimte als de andere respondenten minstens een 7 scoren, zijn: 'permanent karakter', 'samenstelling groep gebruikers' en 'locatie in Nijmegen'. Bij beide groepen scoort 'tijdelijk karakter' veruit het laagst en scoren ook 'curatie op het programma', 'afstand tot het centrum' en 'omvang' laag.

Hoe kan gemeente ondersteunen bij creëren en instandhouden van culturele broedplaatsen?

Aan de respondenten is gevraagd of ze ideeën hebben over op wat voor manier de gemeente kan ondersteunen bij het **creëren van culturele broedplaatsen**. Hieronder zijn de vaker genoemde zaken op een rij gezet:

- Zorg dat leegstaande panden benut kunnen gaan worden als culturele broedplaats (gemeentelijk vastgoed ter beschikking stellen; aankopen van leegstaande panden door de gemeente; bij herontwikkeling van gebieden een brug slaan tussen projectontwikkelaars en vastgoedeigenaren; een dwingend opstelling naar eigenaren van leegstaand vastgoed; vastgoed onteigenen als bezitters panden laten verpauperen; een locatiescan doen om zicht te krijgen op geschikte panden; mogelijk maken dat leegstaande panden voor culturele doeleinden gebruikt mogen worden; panden reserveren voor culturele ontwikkeling; ruimte voor broedplaatsen creëren in nog te bouwen wijken). Als voorbeelden van mogelijk geschikte leegstaande panden noemt men voormalige bedrijven, winkels, scholen en religieuze gebouwen.
- Financiële ondersteuning, subsidie verstrekken (subsidie voor opstart en daarna meerjarige subsidie).
- Zorg ervoor dat de huren voor de (startende) kunstenaars/makers laag zijn.
- Maak het makkelijk voor horeca om zich in broedplaatsen te vestigen (aanpassen horecabeleid; lage huren voor horeca).
- Niet te veel met de inhoud bemoeien (initiatiefnemers verantwoordelijkheid geven voor de invulling van de broedplaatsen; laat het vormgeven van de inhoud, samenstelling en doelstellingen over aan de kunstenaars; beheer het casco van het gebouw en laat de invulling over aan de gebruikers; faciliteren, niet dirigeren).
- Zorg voor meer continuïteit (zorg voor meer broedplaatsen die voor langere tijd of permanent kunnen blijven bestaand; geen overdreven focus leggen op doorstroming).
- Soepel omgaan met regelgeving, verstrekken van vergunningen makkelijker maken.
- In contact gaan met ervaringsdeskundigen.
- Blijf het belang van de culturele broedplaatsen benadrukken, (belang voor de omgeving, de stad, recreatie en toerisme, het culturele klimaat, de vernieuwing, enzovoorts).

Aan de respondenten is daarnaast gevraagd of ze ideeën hebben over op wat voor manier de gemeente kan ondersteunen bij het **instandhouden van culturele broedplaatsen**. Hieronder zijn de vaker genoemde zaken op een rij gezet:

- Continuïteit borgen (langere verhuurtermijnen; vaste huurcontracten; broedplaatsen niet afbreken voor woningen; zorg voor doorgroeimogelijkheden van tijdelijkheid naar meer permanente broedplaatsen).
- Beschermen van de betaalbaarheid van de te huren werkruimtes (bijvoorbeeld: werk samen met particuliere verhuurders om redelijke huurprijzen te garanderen, zodat culturele broedplaatsen niet worden verdrongen door commerciële ontwikkelingen). Zorg ervoor dat de broedplaatsen zich niet ontwikkelen tot plekken voor vooral gevestigde kunstenaars en ondernemers.
- Financiële ondersteuning blijven bieden (onder meer: langlopende subsidies, projectsubsidies en langdurige fondsen voor projecten).
- Culturele broedplaatsen verbinden met de wijk/omgeving/lokale gemeenschap (bijvoorbeeld via open dagen, workshops, buurtgerichte projecten en laagdrempelige activiteiten). Culturele broedplaatsen verbinden met andere sectoren, zoals het onderwijs, de zorg of het bedrijfsleven, en met andere beleidsterreinen, zoals welzijn, recreatie, toerisme en wijkopbouw. Zorg ervoor dat de broedplaatsen zich niet ontwikkelen tot plekken voor specifieke doelgroepen met weinig verbinding met de omgeving.
- Advies blijven vragen aan ervaringsdeskundigen/kunstenaars.

Zou men werkruimte in een culturele broedplaats willen?

- Van de **kunstenaars met of op zoek naar werkruimte** zou bijna zestig procent (op termijn) graag een werkruimte in een culturele broedplaats willen hebben (een minderheid van deze groep heeft nu al een werkruimte op een culturele broedplaats). Nog eens een derde zou dat misschien willen. Een kleine groep wil het niet of weet niet of men dat wil (9%).

- Van de **andere respondenten** geeft 16% aan dat men (op termijn) graag een werkruimte in een culturele broedplaats wil hebben en zou nog eens 30% dat misschien willen. Circa de helft wil het niet en een klein deel weet niet of men het wil.

De respondenten, die (op termijn) graag een werkruimte in een culturele broedplaats willen, noemen als reden daarvoor vooral *ontmoeting/contact/samenwerking met andere kunstenaars/disciplines, kruisbestuiving* en *dat ze op zoek zijn (of op termijn op zoek willen gaan) naar andere geschikte werkruimte*. Verder geven enkele respondenten aan dat ze culturele broedplaatsen *inspirerende plekken* vinden.

De respondenten, die (op termijn) misschien graag een werkruimte in een culturele broedplaats willen, noemen daarvoor uiteenlopende redenen, onder meer dat het *afhankelijk is van de huurprijs, locatie, tijdelijkheid/continuïteit, werkruimte, de geboden vrijheid en de eigen plannen die men heeft*.

De respondenten, die geen belangstelling hebben voor werkruimte in een culturele broedplaats, geven veelal aan geen kunstenaar/creatieve maker te zijn.

Ideeën voor locaties voor culturele broedplaatsen

Aan de respondenten is gevraagd of ze concrete locaties in Nijmegen op het oog hebben waar de omstandigheden in hun ogen aanwezig zijn voor een culturele broedplaats.

De volgende locaties zijn het meest door de respondenten genoemd:

- Winkelsteeg (door 8 respondenten genoemd)
- Leegstaande winkelpanden (door 6 respondenten genoemd)
- Energieweg (door 5 respondenten genoemd)
- Nijmegen-Noord (door 5 respondenten genoemd)
- Villanova (door 3 respondenten genoemd)
- Voormalige horecalocatie op Joris Ivensplein (door 3 respondenten genoemd)
- Voormalige papierfabriek (door 3 respondenten genoemd)
- Panden in 60° straat Meijhorst (door 3 respondenten genoemd)

3.2. Kenmerken van de 178 respondenten

Van de 178 respondenten hebben er 160 de vragen over de achtergrondkenmerken ingevuld (86 kunstenaars met of op zoek naar werkruimte en 74 andere respondenten).

- Van de **kunstenaars met of op zoek naar werkruimte** woont circa zeventig procent in Nijmegen. De overige dertig procent woont veelal in de omgeving van Nijmegen. Van de **andere respondenten** woont bijna negentig procent in Nijmegen en de rest vooral in de omgeving van Nijmegen.
- Voor beide groepen geldt dat richting de vijftig procent jonger dan 50 jaar is en ruim de helft 50 jaar of ouder.
- Van de **kunstenaars met of op zoek naar werkruimte** staat ruim zeventig procent ingeschreven bij de Kamer van Koophandel.
- Van de **andere respondenten** staat bijna de helft bij de Kamer van Koophandel ingeschreven. Een klein deel daarvan staat als autonoom kunstenaar (schrijven en overige scheppende kunsten) ingeschreven (6 personen). Ruim een kwart van de andere respondenten staat ingeschreven als podiumkunstenaar of werkt in de dienstverlening voor de uitvoerende kunst (bijvoorbeeld decorbouw, licht en geluid). Verder staan de andere respondenten onder meer als adviseur, (culturele) ondernemer en bestuurder van een culturele instelling ingeschreven.
- Van de kunstenaars **met of op zoek naar werkruimte** geeft twee derde aan 'ondernemer voor de btw' te zijn; bij de **andere respondenten** is dat ruim dertig procent.